

KAMNIŠKI OBČAN

GLASILO SZDL OBČINE KAMNIK

LETO XI., ŠT. 7, 8

JULIJ, AVGUST 1972

1 DINAR

Občinske partizanske enote poimenovane po I. Kamniškem bataljonu

Občinska skupščina je sklenila občinske partizanske enote, ki delujejo v okviru splošnega ljudskega odpora poimenovati po prvi partizanski enoti na Kamniškem leta 1941, po I. kamniškem bataljonu. Hkrati je sprejela tudi odlok o podelitvi vojne zastave tej enoti. Zastavo bodo slovesno izročili na dan vstaje, ob odkritju spomenika talcem v Kamniku. Ob tej priliki bo tudi velika parada partizanskih enot in enot civilne zaščite.

V spomin na 27. julij 1941 — začetek oborožene vstaje na Kamniškem in ob tridesetletnici slovenske partizanske vojske bomo tudi letos slovesno praznovali

27. JULIJ — PRAZNIK OBČINE KAMNIK

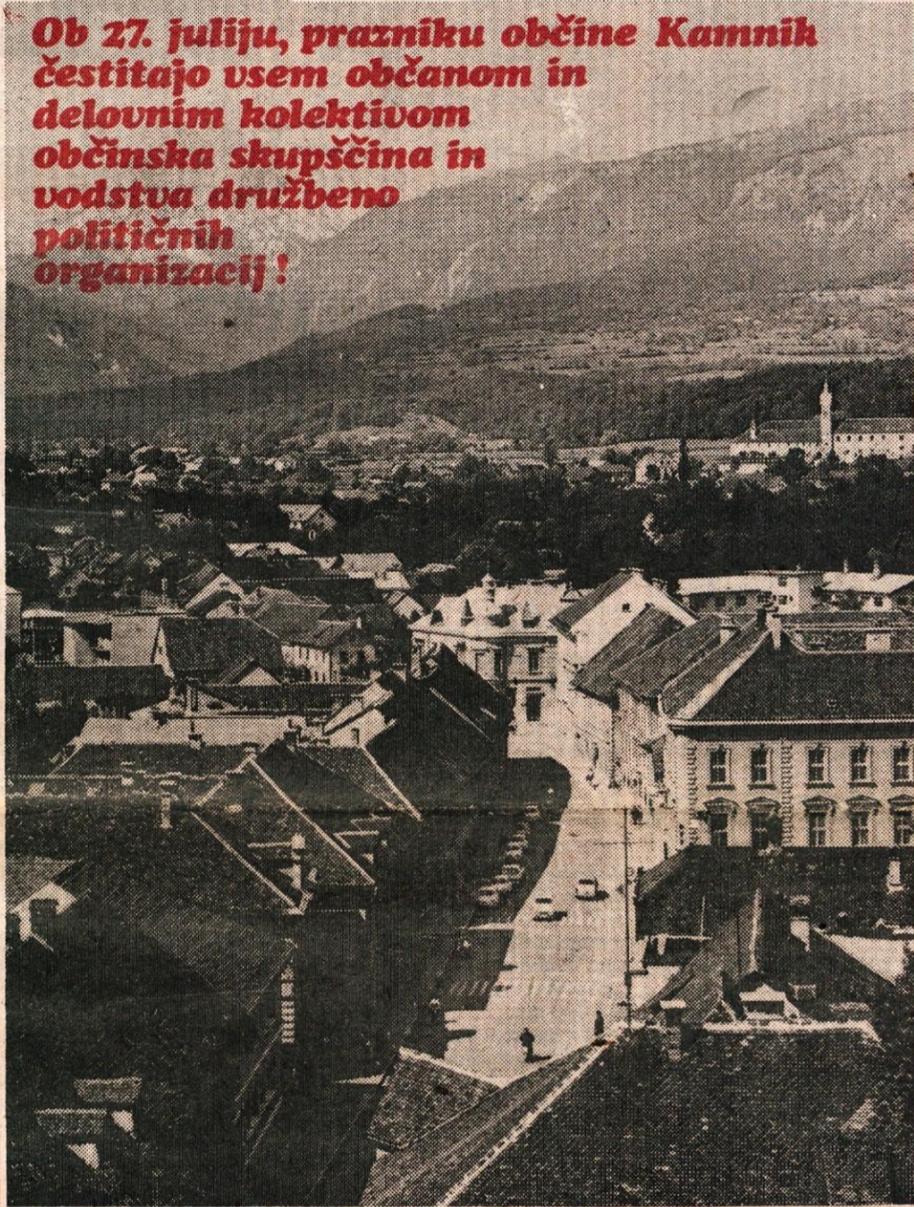
PROGRAM PRIREDITEV:

- **SOBOTA, 15. julija, ob 15. uri:**
srečanje izseljencev v Kamniški Bistrici
- **NEDELJA, 16. julija:**
zaključne prireditve ob 90-letnici gasilskega društva Kamnik
- **PETEK, 21. julija, ob 19.30:**
košarkarska tekma Kamnik : SVVW Celovec — veterani
- **SOBOTA, 22. julija, ob 8.30:**
slavnostna seja občinskih skupščin Domžal in Kamnika
ob 10. uri:
odkritje spomenika — vodomet — osmim talcem na Trgu talcev v Kamniku
podelitev bojne zastave občinski partizanski enoti — Kamniškemu bataljonu, mimohod partizanskih enot
ob 20. uri:
tradicionalni miting na Titovem trgu
- **22. in 23. julija:**
teniški turnir — sodelujejo reprezentance Celja, Kranja, Ljubljane, Maribora in Kamnika
- **NEDELJA, 23. julija, ob 9. uri:**
občinsko lovsko tekmovanje v streljanju na glinašte golobe pri lovski koči na Selih
- **SREDA, 26. julija, ob 9. uri:**
otvoritev novih prostorov v otroškem vrteu Antona Medveda v Kamniku
ob 19. uri:
otvoritev slikarske razstave Ivana Seljaka-Čopiča na gradu Zaprice

- **OBČANI!**
- Počastimo naš praznik s čimvečjo udeležbo
- na vseh prireditvah!

OBČINSKA KONFERENCA SZDL KAMNIK

**Ob 27. juliju, prazniku občine Kamnik
čestitajo vsem občanom in
delovnim kolektivom
občinska skupščina in
vodstva družbeno
političnih
organizacij!**

Ugledni obisk v Kamniku

V občini Kamnik se je mudil v sredo, 5. julija 1972, na rednem obisku komandant ljubljanske armadne oblasti generalpolkovnik Stane POTOČAR-Lazar. Pri predsedniku skupščine so potekali razgovori o obrambni pripravljenosti v občini, civilni zaščiti, izobraževanju in o vzgoji pripadnikov občinskih partizanskih enot in občanov ter o drugih problemih s področja obrambnih priprav. Razgovora so se udeležili tudi: podpredsednik Kazimir Keržič, sekretar občinskega komiteja ZK Tone Fišer in načelnik oddelka za narodno obrambo Tone Poljanšek.

Posebno zanimiva je bila razprava o obrambni taktiki, zlasti zaradi tega, ker se oborožitev iz leta v leto hitro spreminja in modernizira. Razpravljali so tudi o položaju zasebnega kmetijstva, še posebno v hribovskih predelih.

General je bil s pripravi v Kamniku zadovoljen. Na zaključku obiska so se dogovorili, da bodo pripadniki armije iz Ljubljane pomagali v letu 1973 graditi vodovod v vasi Gozd in eventualno vezno cesto med Tuhinjsko dolino in Črnim grabnom preko Rakitovca in Češnjic. Delo bi opravili šele prihodnje leto namesto prej predvidenega dela na Tuhinjski cesti.

V. G.

O političnih in družbenoekonomskih razmerah v občini

28. junija se je na pobudo občinskega komiteja ZKS sestel politični aktiv naše občine z namenom, da oceni, kako se pri nas uveljavljajo stališča in sklepi zveze komunistov Slovenije in

ZKJ na področju družbenopolitičnega in gospodarskega življenja. Seje se je udeležil tudi Lojze Briški, član sekretariata CK ZKS, in Tomaž Tomažin, sekretar kadrovske komisije pri

CK ZKS.

Tone Fišer, sekretar občinskega komiteja ZKS, je uvodoma dejal, da se sprejeti sklepi zveze komunistov v praksi še vedno ne uveljavljajo dovolj

hitro in učinkovito. Poudaril je, da pomeni vsakršno odstopanje od sprejetih načel, ki so načrtana v akcijskih programih, rušenje našega socialističnega sistema. Za politični položaj v delovnih organizacijah so odgovorni vsi komunisti, še posebej pa tisti, ki so na vodilnih delovnih mestih. Doslej smo se pogosto srečevali s prakso, da je vodilni delavec, ki je bil izključen iz ZK, ostal na svojem položaju.

Politični aktiv se je zavzel za večjo odgovornost vseh komunistov, še posebej tistih, ki so na vodilnih položajih. Občinski komite naj bi v bodoče klical na odgovornost vsakega komuniste, ki bi kršil sprejete družbene dogovore in politiko ZK. Od samoupravnih organov pa naj bi zahtevali, da takšnega člana ZK premesti na manj odgovorno delovno mesto.

Na sestanku so govorili tudi o potrebi po obnavljanju osnovnih organizacij ZK, predvsem iz vrst neposrednih proizvajalcev, mladine in tehnične inteligence.

Udeleženci sestanka so na podlagi pripravljenega gradiva

pozitivno ocenili gibanje gospodarstva v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Zavzeli so se za to, da je treba resolucijo o gibanju gospodarstva in družbenega razvoja občine dosledno uresničevati, zlasti v pogledu stabilizacije, umiritve porabe, stabilnosti cen in tržišča ter takih delitvenih razmerij, da bo potrošnja naraščala počasneje kot družbeni proizvod. Za uresničevanje teh načel se morajo zavzeti vse delovne in družbenopolitične organizacije ter občinska skupščina.

Razprava je tekla tudi o problemu financiranja telesne kulture v naši občini. Udeleženci so bili mnenja, da je potrebno zaradi velikih potreb po sredstvih na tem področju v delovnih organizacijah uresničiti lanskoletni sklep občinske konference ZK, naj bi na vsakega zaposlenega prispevali po 10 dinarjev za hitrejši razvoj telesne kulture.

Ob koncu so dali tudi vse priznanje občanom Tuhinjske doline za sodelovanje pri organizaciji uspelega IV. zboru gorenjskih aktivistov.

T. F.

Sestava občinskega političnega aktiva

Občinski komite ZKS je razpravljal o sestavi političnega aktiva občine, ki naj po potrebi obravnava aktualna družbenopolitična vprašanja v občini. Ta aktiv sestavljajo sledeči družbenopolitični dejavniki v občini: občinski komite ZKS in vsi predsedniki komisij pri komiteju, predsedstva občinskega sindikalnega sveta, občinskega odbora zveze združenj borcev NOV in občinske konference ZMS, izvršni odbor občinske konference SZDL, občinski odbor zveze rezervnih vojaških starešin, predsednik in podpredsednik občinske skupščine, sekretarji osnovnih organizacij ZKS, republiški poslanci, in člani republiške konference ZKS ter člani drugih republiških vodstev družbenopolitičnih organizacij z območja naše občine.

OB 90-LETNICI GASILSKEGA DRUŠTVA KAMNIK ISKRENE ČESTITKE VSEM KAMNIŠKIM GASILCEM Z ŽELJO, DA BI TUDI V PRIHODNJE TAKO USPEŠNO OPRAVLJALI SVOJE HUMANO DELO!

General Danilo Lekič v Kamniku

Sredi junija je Kamnik obiskal general Danilo Lekič iz Beograda. Spremljali so ga Albert Jakopič, predsednik komisije za splošni ljudski odpor

pri CK ZKS, Lojze Briški, član sekretariata CK ZKS, in drugi sodelavci.

Gostje so se pogovarjali s komisijo za splošni ljudski odpor

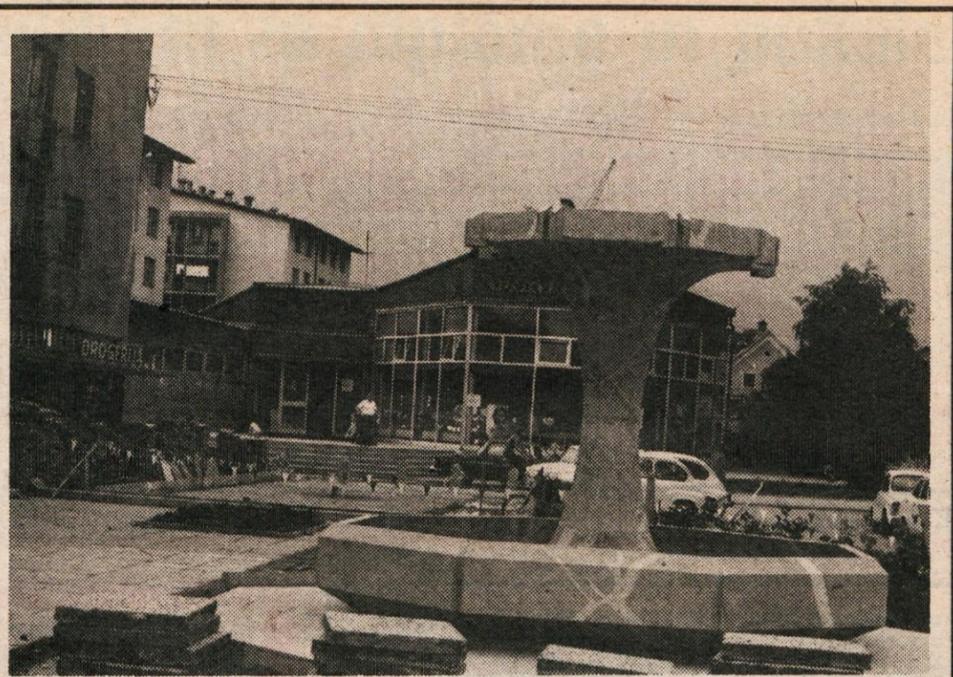

GENERAL LEKIČ MED OGLEDOM OBRATOV TOVARNE SVILANIT

pri občinskem komiteju ZKS in s predstavniki komisije za splošni ljudski odpor v krajevni skupnosti Tuhinj, s Srečkom Ivančičem in Jožem Koncilijo. Gostje so se seznanili s pripravami in delom na področju splošnega ljudskega odpora v delovnih organizacijah, v krajevnih skupnostih in z delom komisije za SLO pri občinskem komiteju ZKS. Po razgovoru so si ogledali nekatere objekte in naprave, pomembne za obrambno pripravljenost v občini.

Obiskali so tudi tovarno Svilanit, kjer jih je s pripravami na splošni ljudski odpor seznanil Stane Marcijan, direktor podjetja in predsednik odbora za SLO. Po ogledu proizvodnih obratov je general Lekič posebej pohvalil prizadevanja tega kolektiva in občine Kamnika na področju splošnega ljudskega odpora.

TF

V SOBOTO, 22. JULIJA, BO NA TRGU TALCEV V KAMNIKU VELIKA SLOVESNOST. ODKRILI BODO SPOMENIK V OBLIKI VODOMETA V SPOMIN NA OSEM TALCEV, KI SO JIH OKUPATORJI PRED 30. LETI OBESILI PRED NEKDANJO POŠTO. SODELOVALE BODO TUDI PARTIZANSKE ENOTE, KI BODO PREVZELE IME KAMNIŠKEGA BATALJONA IN BOJNO ZASTAVO. NATO BO PARADA SODELUJOČIH ENOT IN CIVILNE ZAŠČITE.

Kmetje želijo odločati

Kmečka sekcija pri občinski konferenci SZDL je 29. junija pripravila razgovor kmetov o nekaterih perečih vprašanih kmetijstva v občini. Sestanka sekcije se je udeležilo okrog 30 kmetov, poleg njih pa predstavniki obrata Kooperacija podjetja Emona in skupščine občine Kamnik.

Najprej so govorili o prilagajanju sedanjih oblik samoupravljanja v obratu Kooperacija in v gozdnem gospodarstvu novemu zakonu o združevanju kmetov, ki zagotavlja kmetom več možnosti za odločanje v samoupravnih organih družbenih kmetijskih obratov. Zavzeli so se za to, da bi bila obrat Kooperacija kakor tudi gozdni obrat GG Ljubljana v Kamniku bolj samostojna in da bi o ustvarjenem dohodku odločali kmetje. Zato so predlagali, naj bi se pri sklepanju samoupravnih dogovorov v okviru Emone dopustila možnost, da obrat Kooperacija postane pravna oseba, če bo to potrebno.

Veliko je bilo govora tudi o pogojih o najemanju kreditov za razvoj zasebnega kmetijstva. Mnenja so bili, da je treba rok vračanja posojil podaljšati vsaj na 15 let.

Precej je bilo tudi pripomb na različne odkupne cene kmetijskih pridelkov na območju kamniške in domžalske občine. Cene bi bilo treba na celotnem območju čimprej poenotiti.

V zvezi z odkupom mleka je med kmeti veliko pripomb, zakaj v zadnjem času Ljubljanska mlekarna ne izplačuje celotne dogovorjene premije (20 par na 1 liter mleka). Ing. Hren je pojasnil, da je Ljubljanska mlekarna v zadnjem času začela dosledno izvajati pravilnik o pogojih za odkup mleka, v katerem so določila glede higienske stopnje zelo stroga. Zlasti tam, kjer še nimajo urejenih ustreznih zbiralnic, mleko največkrat ne ustreza predpisanim pogojem. Posamezni kmetje bodo morali higieni mleka posvetiti več skrbi, drugače bo morala Emona nekatere manjše zbiralnice ukiniti. Kmetje so nredlagali, naj bi zbiralnice mleka uredili s sredstvi, ki jih sedaj dobi hranilno-kreditna služba. Le-ta namreč sedaj dobi 10 para od litra, sredstva pa so namenjena za manj razvita področja v Sloveniji. Menijo, naj se sredstva usmerijo tja, kjer so bila zbrana. Kakovost mleka pa naj se v bodoče ugotavlja pri posameznikih, ne pa skupinsko. Glede odkupa mleka se je treba dogovoriti za trajnejše pogoje na daljše obdobje, drugače bodo kmetje izgubili zaupanje. To bo vplivalo na preskrbo z mlekom. Ob koncu so predlagali 9 kmetov v nov svet za kmetijstvo pri občinski skupščini.

● Odkrijte spominske plošče Petru Pavlu Glavarju

Tabor slovenskih čebelarjev v Komendi

Kot smo že poročali, je bilo prvo julijsko nedeljo v Komendi veliko čebelarstvo. Zveza čebelarstev Slovenije je pripravila odkritje spominske plošče Petru Pavlu Glavarju, znamenitemu slovenskemu čebelarju in začetniku slovenskega čebelarstva. O njegovem življenju in delu smo obširneje pisali že v prejšnji številki našega lista. Ob tej priložnosti so imeli slovenski čebelarji svoj tretji tabor, na katerem so obravnavali pereče probleme slovenskega čebelarstva.

Ceprav vreme organizatorjem ni bilo preveč naklonjeno, se je kljub temu že v zgodnjih dopoldanskih urah zbralo pred Glavarjevo knjižnico veliko število ljubiteljev čebelarstva iz vse Slovenije in mnogo domačinov. Prišli so čebelarji s prapori iz Križevcev pri Ljutomeru, iz Mēžice, Grosupljeja, Moravč in od drugod.

Udeležence slavlja je najprej po-

zdravil domačin, republiški poslanec Nande Vode. Za njim je o Glavarjevem življenju in delu spregovoril Valentin Benedičič, predsednik zveze čebelarstev Slovenije. Svoj govor je zaključil z besedami: „Danes smo mu odkrili spominsko ploščo, njegovo pisano delo pa do slej, žal, še ni izdano in še čaka, da pride v roke čebelarjem, kakor čaka na uresničitev tudi njegova zamisel o slovenski čebelarski šoli. Upamo, da bo zveza čebelarstev Slovenije lahko kmalu izpolnila te njegove želje in tako postavila Petru Pavlu Glavarju in drugim znamenitim njegovim sodobnikom še veličastnejši spomenik, kot je današnji.“

Udeležence zbora je nato pozdravil Vinko Gobec, predsednik občinske skupščine, in po krajšem nagovoru odkril spominsko ploščo. Pevski zbor osnovne šole Komenda-Moste pod vodstvom Tomaža Habeta in mladi recitatorji pod vod-

stvom Frančiške Kralj so nato izvedli prisrčen kulturni program. Sodelovala je tudi pihalna godba iz Mengša.

Na III. taboru slovenskih čebelarjev, ki je nato sledil, so govorili in sprejeli resolucijo o najvažnejših nalogah za hitrejši razvoj slovenskega čebelarstva. Zavzeli so se za čimprejšnjo ustanovitev ustanove, ki se bo poklicno ukvarjala z izobraževanjem čebelarjev. V teku so že priprave za gradnjo čebelarskega izobraževalnega centra na Brdu pri Lukovici. Ta center naj bi začel delovati že prihodnje leto jeseni, ob 200-letnici smrti Antona Janše, našega prvega čebelarskega učitelja.

Pereče je tudi vprašanje prevoza čebel na pašo. Čebelarji so zadnji čas opustili prevažanje čebel na pašo, precej tudi zaradi praktično neizvedljivih veterinarskih predpisov. Čebelarji se zavzemajo za sodoben način prevažanja čebel, da ne

bi po nepotrebnem propadlo na stotine ton medu.

Čimprej bo treba v Sloveniji sprejeti zakon o čebelarstvu, ker zaradi posebnosti te dejavnosti ni mogoče zajeti v drugih splošnih predpisih.

Opozorili so tudi na veliko škodo, ki jo zadnja leta čebelarjem povzročajo medvedje. Glede tega bo treba najti skupno rešitev z lovsko organizacijo. Seveda ne gre samo za poravnava škode, pač pa predvsem za preprečevanje škode.

Udeleženci slovesnosti so si ogledali tudi razstavo fotografij in dokumentov o delu Petra Pavla Glavarja in Glavarjevo knjižnico, ki obsega prek 2500 starih knjig, med njimi so nekatere v Sloveniji prava redkost.

Popoldne so čebelarji ob kozarčku medicine in poskočnih vžih rekli še marsikako besedo o svojih čebelah in letošnjem pridelku.

V.

● S seje občinske skupščine

Razprava o kmetijstvu in o občinski upravi

Odborniki občinske skupščine so imeli na seji 29. junija zelo pester dnevni red. Osrednji točki seje sta bili akcijski program razvoja kmetijstva v občini in poročila o delu občinske uprave, milice in sodnika za prekrške v lanskem letu. Skupščina je poleg tega sprejela še odlok o občinskih cestah, odlok o spremembi urbanističnega načrta za območje Kamnika in Most ter Komende, odlok o imenovanju partizanskih enot in o podelitvi vojne zastave tem enotam.

Posebno pozornost so odborniki posvetili programu nadaljnega razvoja kmetijstva v naši občini. Ugotovili so, da so program pospeševanja zasebnega kmetijstva in drugi ukrepi, ki jih je sprejela občinska skupščina v zadnjih letih, spodbudili zasebne kmete k hitrejšemu preusmerjanju kmetij v specializirane tržne kmetije, predvsem v zvezi z živinorejsko proizvodnjo. Leta 1970 je prejelo prve kredite 7 kmetov, leta 1972 pa 10 kmetov. Letos je hranilno-kreditna služba podjetja Emona začela zbirati sredstva vseh dejavnikov, ki imajo interes za rast kmetijstva. Na prvi razpis je zbrala 620.000 dinarjev, ki so jih prispevali: Ljubljanska banka, podružnica Kamnik – 250.000 din, hranilno-kreditna služba – 200.000 din, Ljubljanske mlekarne – 100.000 din, kamniški obrat gozdnega gospodarstva – 40.000 din in občinski sklad za kmetijstvo – 30.000 din.

Ta sredstva so že odobrena kot posojilo 30 kmetom za gradnjo novih hlevov, silosov in za nabavo večjih strojev.

Jeseni bo nov razpis posojil za kmete, tako da računajo, da bo letos na voljo okrog 1,5 do 1,7 milijona novih dinarjev za modernizacijo zasebnih kmetij. Skupne investicije pa bodo znašale okrog 2,6 milijona dinarjev. Odborniki so tudi ugotovili, da so sedanji pogoji za najemanje kreditov zelo neugodni, ker je treba sredstva vrniti že v 5 letih. Zato je občinska skupščina predlagala republiški skupščini in Ljubljanski banki, naj bi se rok odplačila posojil za gradnjo kmetijskih objektov podaljšal na 10 let.

Občinska skupščina je tudi predlagala, naj bi zvezna skupščina znižala carino ali jo celo odpravila za uvoz drobne kmetijske mehanizacije, kot so kosilnice, ročne žage in manjši traktorji. Občinska skupščina bo še naprej skrbela za načrten razvoj kmetijstva v občini.

Odborniki so predlagali, da je treba kmetijsko pospeševalno službo pri obratu kooperacija podjetja Emona okrepiti, ker en sam človek ne more učinkovito izpolnjevati programa na območju ce-

lotne občine. Sodelavci te službe bodo morali večkrat obiskovati kmete ter jim dajati potrebna navodila in nasvete.

Občinska skupščina je podprla tudi predlog kmetijske sekcije pri občinski konferenci SZDL, naj bi pri občinski skupščini ustanovili samostojen svet za kmetijstvo.

Odborniki so ocenili delo občinske uprave in drugih občinskih organov v preteklem letu. Čeprav so 32 strani dolgo poročilo občinske uprave, ki ga sestavlja predvsem naštevavanje posameznih opravil, ocenili kot nezanimivo in slabo pripravljeno, so delavcem občinske uprave dali priznanje za njihov trud in prizadevanja, da bi pomagali občanom pri urejanju njihovih zadev. V zvezi s tem je bilo delo uprave v preteklem letu uspešnejše kot prej.

Odborniki so tudi priporočili delavcem uprave, naj bodo od 10. do 10.30 ure, ko imajo v večini podjetij odmor, na svojih delovnih mestih. Precej občanov želi ta čas izkoristiti za opravke na občinskih uradih.

Občinski komite ZKS o poslovnem povezovanju v gospodarstvu

Na eni izmed zadnjih sej so člani občinskega komiteja ZKS razpravljali o integracijskih procesih na področju gospodarstva v naši občini. Zavzeli so se za podporo pogumnejšemu uveljavljanju poslovnega povezovanja in sodelovanja, tako znotraj občine kot v okviru republike in vse države. Menijo, da bo tako sodelovanje in povezovanje uspešno le takrat, če bodo izpolnjeni zlasti tile pogoji:

- delavci morajo imeti zagotovljeno ekonomsko in socialno varnost;
- temeljne organizacije združenega dela morajo biti samostojne pri delitvi dohodka;
- v vseh temeljnih organizacijah združenega dela mora biti zagotovljen vpliv neposrednih proizvajalcev na gospodarjenje;
- pred vsako integracijo je treba dobro pripraviti ustrezne programe, ki naj upoštevajo razvojni program podjetja do leta 1975;
- za vsako poslovno povezovanje in integracijo mora biti ugotovljen interes vseh delovnih ljudi v kolektivu.

TF

Mladinski Kamniški bataljon po poteh osvoboditve

Republiška konferenca Zveze mladine Slovenije je bila skupaj z Zvezo združenih borcev NOV pobudnik za praznovanje 30-letnice slovenske partizanske vojske, ki so ga združili s praznovanjem dneva borca.

Z željo, da bi obudila spomine in tradicije naših partizanov, da bi z njimi osvestila mladi rod, se je odločila pripraviti pohode mladincev iz vseh slovenskih krajev.

Kamniški mladinci – poimenovali so se po kamniškem bataljonu – so se oblikovali že na četrtem srečanju gorenskih aktivistov v Tuhinju, kjer so jim podelili tudi bojno zastavo.

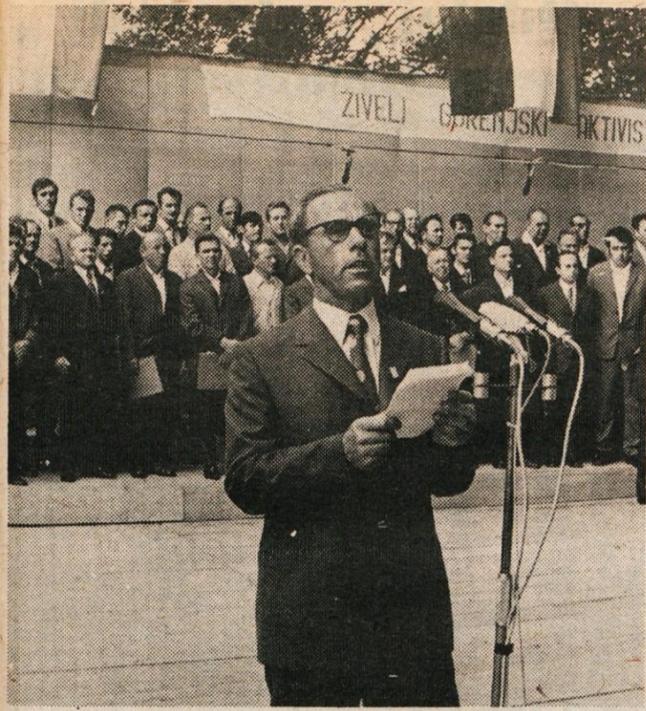
Na pot na osrednjo slovesnost v Zadobrovi so odšli 3. julija zjutraj z Vegrada proti Kamniku, kjer so se najprej ustavili pri spomeniku revolucije. Tu jim je o poteh in bojih partizanskih enot na Kamniškem spregovoril Mirko Podbevšek-Lado. Skromne slovesnosti, ko so mladi položili pred spomenik venec, so se udeležili tudi predstavniki občinskega družbenopolitičnega življenja.

Zatem je kolona okoli 70 mladincev, med njimi so bili tudi taborniki, krenila proti Perovem, kjer jim je pred spomenikom pri Perovski brvi spregovoril nekaj besed predsednik ZZB Duplica Berto Kodrič. Spregovoril pa jim je tudi v partizanskem Rudniku. Pot je mlade vodila proti Radomljam, Češeniku, kjer so imeli kosilo in daljši počitek, naprej čez Krumperk, Ihan do Male Loke, kjer so pripravili prijeten partizanski večer ob tabornem ognju.

Od tu pa je bilo treba naslednje jutro kreniti naprej, kljub temu, da Zadobrova ni bila več daleč. Ponovno sta se oglašili harmonika in partizanska pesem, ki sta vso pot krajšali čas.

In kaj naj rečemo ob koncu? Morda le to, da veselega razpoloženja med udeleženci pohoda ni manjkalo in da so jih prebivalci vsepovsod navdušeno pozdravljali. Povsod so bili prisrčno sprejeti, prav tako kot med vojno naši partizani.

-ts

„PRAV PRISRČNO POZDRAVLJENI V LEPI TUHINJSKI DOLINI, ZIBELKI PARTIZANSTVA NA KAMNIškEM.“ JE OB OTVORITVI SLOVESNOSTI DEJAL ING. FERDO CVETKO, PREDSEDNIK OBČINSKE KONFERENCE SZDL KAMNIK.

„BITI AKTIVIST MARSIKDAJ NI HVALEŽNA NALOGA, TODA SAMOUPRAVNEGA SOCIALIZMA SI NI MOGOČE PREDSTAVLJATI BREZ VSESTRANSKE AKTIVNOSTI VSAKEGA ČLANA NAŠE SKUPNOSTI.“ JE POUDARIL FRANC KIMOVEC-ZIGA.

„HEJ TOVARIŠI, POD OROŽJE VSI.“ JE ZADONELO IZ GRL PEVCEV „SOLIDARNOSTI“, DUPLIŠKE SVÖBODE IN DOMZAL POD VODSTVOM STANETA HABETA.

S HIMNO ŠTIRINAJSTE DIVIZIJE SO PEVCI LIRE OBUDILI SPOMIN NA LEGENDARNI POHOD TE ENOTE NA ŠTAJERSKO.

● IV. zbor gorenjskih aktivistov v Tuhinju

Veličastno slavje v dolini pod Kozjakom

Po večmesečnih pripravah je napočil 25. junij, dan, ki je bil že pred letom dni določen kot dan srečanja gorenjskih aktivistov. Po nekajdnevnem deževju in nevihtah je organizatorje najbolj skrbelo, kako bo v nedeljo z vremenom. Vendar se je Tuhinjska dolina to nedeljsko jutro zbudila vsa v soncu, okrašena z zastavami, slavoloki, zelenjem in cvetjem. Udeležence srečanja je že v Srednji vasi pozdravljala slavolok na visokih mlajih z napisom: Pozdravljeni v Tuhinjski dolini! Tudi v Šmartnem so se zelo potrudili. Dobrodošli! je klical napis na okrašenem mlaju. Prav tako na Lazah in v Tuhinju pred vhom na slavnostni prostor.

Velika okrašena tribuna z napisom: Živeli gorenjski aktivisti! je bila postavljena na gozdni jasi med visokimi hrasti nad domačijo pri Kalizu na Velikem hribu, komaj dober streljaj od gostišča Pod Kozjakom. Kmalu po osmi uri so pripeljali avtobusi prve udeležence, aktiviste, borce, mladino z Jesenic, Kranja, Škofje Loke, Trziča, Radovljice, Domžal in drugih krajev. Ko so malo pred deseto uro prišli pred tribuno številni borci s prapori, taborniki, mladinci, gasilci, lovci, planinci in drugi v dolgi povorki na čelu z domžalsko godbo, je bil zborovalni prostor skoraj nabito poln. Vabilu občinske konference SZDL — organizatorja letošnjega srečanja, so se odzvali tudi številni gostje, med njimi France Popit, dr. Marijan Breclj, France Kimovec-Ziga, Lidija Šentjarc, Miha Marinko, Franc Leskošek-Luka, Bogdan Osolnik, general Stane Potočar, Karel Prušnik-Gašper in drugi.

Več kot 3000 udeležencev zborovanja je najprej pozdravil ing. Ferdo Cvetko, predsednik občinske konference SZDL Kamnik. Nato je France Kimovec-Ziga, član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije, obudil spomine na junaška dejanja gorenjskih borcev in aktivistov v ljudski revoluciji. Posebej je naglasil pomen prenašanja tradicij NOB na mlade. Daljši povzetek njegovega govora objavljamo v posebnem prispevku.

V bogatem kulturnem programu so nato sodelovali združeni pevski zbori Domžal, kamniške Solidarnosti in dupliške Svobode, posebej pa je nastopil moški zbor Lira. Sodelovala sta tudi kamniški mladinski pihalni

orkester in domžalska godba. Dramski igralec Saša Miklavc pa je zbranim povedal več partizanskih pesmi in veselih zgodb.

Folklorna skupina iz Kamniške Bistrice je za zaključek zaplesala venček gorenjskih narodnih plesov.

Ker je na zborovanju sodelovala tudi stodvajsetčlanska mladinska brigada, ki je nekaj dni kasneje odšla po poteh partizanskih enot na osrednjo proslavo ob 30-letnici slovenske partizanske vojske v Zdobrovo, je Franc Hribar-Lovro izročil komandantu brigade zastavo kot simbol revolucionarnih tradicij Kamniškega bataljona. Ivo Gorjanc, predsednik občinske konference Trzič pa je kot organizator prihodnjega srečanja aktivistov prevzel prapor gorenjskih aktivistov, na katerem so uvezena vsa dosedanja srečanja aktivistov. Udeleženci zborovanja so ob zaključku slavnostnega dela poslali pozdravno pismo predsedniku Titu.

Popoldne se je nadaljeval zabavni del srečanja, za katerega so poskrbeli ansambel Kovinarji, domačini, ki so zelo dobro organizirali preskrbo z jedadčo in pijačo, in kamniško podjetje Meso, ki je za to priložnost pripravilo posebno poslastico — na ražnju pečene vola in odojke. Tuhinjska kuhinja v posebnem paviljonu je pripravila zelo okusno mesno juho. V prijetnem razpoloženju in ob obujanju spominov na nekdanje dni je udeležencem zborovanja popoldne hitro minilo. Vesela partizanska pesem in poskočna polka sta se dolgo v noč odmevali v dolini pod Kozjakom.

Organizatorjem IV. srečanja gorenjskih aktivistov so številni udeleženci iz vseh krajev Gorenjske dali priznanje za izbiro zelo primerne prostora kot za izvedbo programa in organizacijo preskrbe. Za slednje je treba predvsem pohvaliti prizadevne člane družbenih organizacij, zlasti gasilce, člane prosvetnega društva, zveze borcev, odbora socialistične zveze, krajevne skupnosti in mladino v Zg. Tuhinju, ki so največ prispevali k zelo uspehi, doslej največji prireditvi v Tuhinjski dolini.

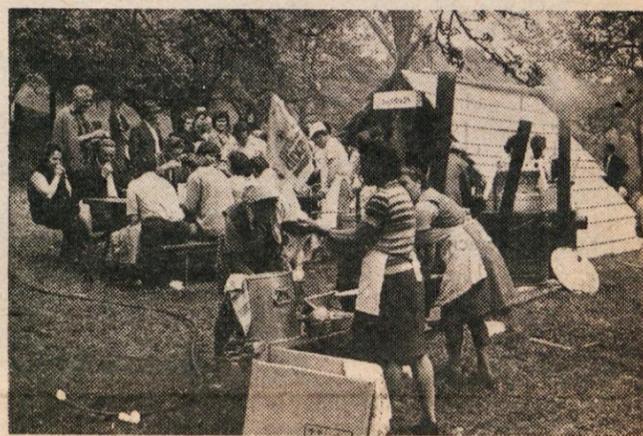
Trzičani pa so vsem udeležencem ob zaključku zaklicali: Na svidenje prihodnje leto v Trziču!

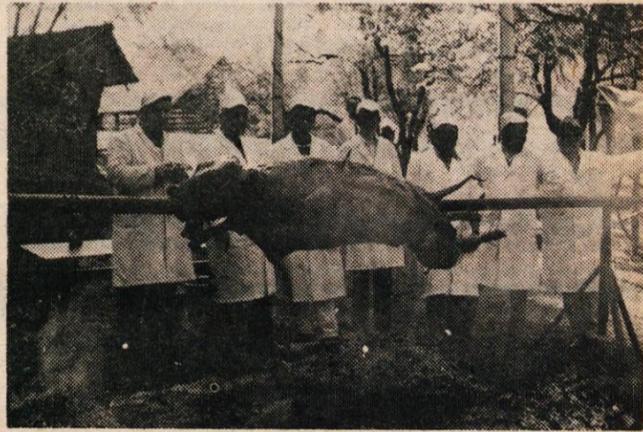
K PESTREMU KULTURNEMU PROGRAMU SO DALI SVOJ DELEŽ TUDI PLESALCI NARODNIH PLESOV IZ KAMNIŠKE BISTRICE.

V IMENU OBČINSKE KONFERENCE SZDL JE FRANC SVETELJ IZROČIL ZASTAVO GORENJSKIH AKTIVISTOV IVO GORJANCU IZ TRZIČA, KJER BO PRIHODNJE SREČANJE.

TUHINJCI SO Z DEVETIMI DOBRO ZALOŽENIMI PAVILJONI IN POSEBNO KUHINJO, KI JO JE VODIL JOŽE HRIBAR, POSKRBELE, DA ŠTEVILNI UDELEŽENCI NISO OSTALI LAČNI IN ZEJNI. PRIDNE KUCHARICE ANA JEGLIČ, TEREZIJA POLJANSEK, ANICA BERLIC IN HELA BAJDE SO SKUHALE PREKO 1100 OBRŖOKOV GOLAŽA, ENOLONČNICE IN DRUGIH DOBROT.

TAKOLE JE ZJUTRAJ IZGLEDAL PREKO 300 KG TEŽAK VOL, KI SO GA ŽE OD POLNOČI DALJE PEKLI NA RAŽNJU KAMNIŠKI MESARJI. OD OKUSNE VOLOVSKE PEČENKE IN ODOJKOV SO PROTI VEČERU OSTALE LE ŠE KOSTI...

FS

ENKRATEN JE BIL POGLED NA MNOŽICO UDELEŽENCEV SLAVJÄ V TUHINJU

GOSTOLJUBNI KERNS

Kerns sodi v kanton Obwalden, ki ima sedež v Sarnenu. Deželno stavbo smo si ogledali in slišali za zgodovino tega dela Švice; še posebno je zanimiva zgodovina kantona. Bili smo na kraju, kjer se je rojevala demokratična oblika odločanja že pred več stoletji. Na prostoru, kjer se danes glasujejo javno z dviganjem rok — voljo predsednika deželne skupščine in deželno vlado. Odločajo tudi o davkih in kreditih v kantonu. Prav letos so imeli težave pri štetju glasov za posamezne kandidate, tako da so odhajali pristaši prvega kandidata skozi ena vrata, pristaši drugega kandidata skozi druga vrata (razlika je bila 100 glasov). Seveda moramo omeniti, da v tem kantonu ženske še nimajo pravice glasovanja, čeprav imajo le-to v posameznih občinah za volitve občinskih odbornikov. Pri volitvah v deželni in državni parlament pa nimajo te pravice. Odgovorni pričakujejo, da bodo ženske lahko v najkrajšem času volile v deželno skupščino (kantonsko) in državni parlament.

V Kernsu ženske ne volijo niti v občinski niti v deželno niti v državno skupščino.

Tudi v Švici, kjer je več volitev, volijo tajno z volilnimi listki kot pri nas. V tem kantonu pa želijo zaradi zgodovinske tradicije obdržati neposrednost javnega glasovanja. Ali jim bo to uspelo ali ne, je težko povedati, upoštevati moramo samo to, da je sedaj ca 7000 volilnih upravičencev — moških, ko pa bodo imele volilno pravico tudi ženske bo prostor prav gotovo premajhen in postopek javnega glasovanja bo močno otežkočen.

Poudariti moram, da kanton šteje 25.000 prebivalcev in združuje 7 občin (Kamnik 23.000 prebivalcev) in meri 109 kvad. km (Kamnik 289 kvad. km). Zanimivo je, da prav v Sarnenu hranijo vse pečate o združevanju kantonov. Prvi kantoni so bili v Švici: Uri, Schweiz in Unterwald. Združeni trije kantoni so položili temelje današnji Švici. Nadalje hranijo v deželni stavbi akte o pravicah, ki so jih nemški cesarji podeljevali kantonom, in original Bona-parteevega pisma, ko je na prošnjo predsednika deželne skupščine z dekretom pustil kantonu vse demokratične oblike in pravice (1803. leta).

Kroniko kantona v preteklosti ohranja originalna Bela knjiga. Reprodukcijsko omenjene knjige so podelili naši občini v znak prijateljstva in nadaljnje sodelovanja.

V nedeljo, 28. maja, je bilo veliko ljudsko zborovanje ob otvoritvi športnega prostora (igrišče za mali nogomet in igrišče za rokomet). Na tem zborovanju je bilo približno 3000 ljudi, med njimi tudi olimpijska zmagalka v smučanju Maria Terezi-Nadi ter svetovni prvak iz Planice — pod Poncami Walter Steiner. Imeli smo čast pogovarjati se z obema velikima športnikoma,

ob čemer nas je predvsem presenetila skromnost obeh in sporočilo Walterja Steinerja, da je bilo na Bledu izredno lepo.

Po pozdravnih besedah deželnega svetovca W. Roethlina, prejšnjega župana občine Kerns, ki je poudaril pomembnost sodelovanja občin Gendringen — Nizozemska, Kamnik — Jugoslavija in Kernsa, sva govorila

ker je to pogoj dela in želja za lepšo prihodnost.

Različna govorica, različni občaji, različna kultura in gospodarska dediščina niso ovira za iskrene prijatelje pri sodelovanju in zblizevanju. Medsebojno se moramo spoznavati, to je želja in potreba, da bi lahko vsak uspešno razreševal številne probleme, ki jih imamo v občini

kot Gendringenu, to pomeni, da je v sredini med sodelujočimi občinami, je v sredini Evrope in v sredini Švice.

Prireditve v občini sta se udeležila tudi Alfred von Ach, predsednik kantona in Oskar Infeld.

Pri športnih prireditvah so pa skrbeli za smeh, saj smo morali gostje in občinski močje Kernsa streljati 11-metrovke, brnil pa je zelo uspešno Walter Steiner.

Naslednji dan so nam gostitelji razkazali še jezero ob Luzernu, kjer smo z gospodom H. R. Windlinom na njegovi jahti prevozili največje jezero in občudovali lepoto Švice in verjetno tudi najlepši del sveta z razkošnimi hoteli in vikendi bogatašev s celega sveta. Poseben vtis je na nas napravila lepota tega dela Švice. V miniaturni sliki smo lahko predstavljal Bled in Bohinj kot prispodobno tega predela.

Prijaznost, skromnost in pozornost občanov Kernsa, ki smo jih bili deležni povsod, nam je ostala še posebno v spominu. V Luzernu smo si ogledali ledeni vrt in relief Švice, dvajsetletno delo francoskega oficirja. Zelo hitro se je bližal zadnji dan in tako smo si skupaj z Nizozemci ogledali še transportni muzej v Luzernu od začetne lokomotive in avtomobila do najmodernejših današnjih znamk. Planetarium v Luzernu je edinstven v Evropi, kjer smo polno uro v sliki in besedi opazovali gibanje zemlje in ozvezdja, tako kot so stoletja znanstveniki opazovali in s švicarsko natančnostjo projicirali na platno.

Zvečer je bila še skupna večerja Nizozemcev, Kamničanov in domačinov, zahvalne besede občanov Kernsa, gospodu županu Robertu Britschgiju ter soprogi za iskren in pristen sprejem ter dane možnosti spoznati del Švice. Na slovesni večerji sem zlasti poudaril skupne lastnosti delovnega Nizozemca, ko je trgal zemljo morju, delovnega Švicarja, ko je moral preluknjati gore po dolgem in počez, in delovnega Jugoslavana, ko si je s stoletnimi boji pridobil samostojnost in neodvisnost. Gotovo je okolje oblikovalo značaj ljudi, vendar lahko ugotovljamo podobnosti: odprtost za sodelovanje, iskrenost, prijateljstvo, pripravljenost za prenegovanje najhujših ovir, zato da bo jutri človeštvo lepše, ki nas vežejo in nas bodo vezale tudi v prihodnje. Pozno v noč smo se razšli, ker smo naslednji dan zgodaj zjutraj odpotovali domov. Kamničanom smo prinesli številne priske pozdrave občanov Kernsa in vodilnih ljudi in veliko nalogo, da v avgustu 1973. leta pripravimo, tako kot znamo Kamničani, sprejem gostov z Nizozemske in Švice. Razšli smo se z mislijo v srcih, da je svet tako majhen in da moramo storiti vse pri medsebojnem spoznavanju ter predvsem pri odpravi socialnih krivic in čuvanju miru, kar je zahteva in želja vsega miroljubnega človeštva. Zaključili smo si, „Na svidenje v Kamniku konec avgusta 1973. leta“.

V. G.

PREDSEDNIKU, MARŠALU JUGOSLAVIJE, JOSIPU BROZU TITU BEOGRAD

OB OBČINSKEM PRAZNIKU V KERNSU SO OBČINE GENDRINGEN, KAMNIK IN KERNS POTRDILE PODPISANO POBRTENJE Z ODKRITJEM SPOMINSKEGA KAMNA.

PREPŘICANI SMO, DA S TAKIM SODELOVANJEM KREPIMO MEDSEBOJNE ODNOSJE TRESH DEZEL, NIZOZEMSKJE, ŠVICE IN JUGOSLAVIJE.

TE POZDRAVE POŠILJAMO TUDI KRALJICI NIZOZEMSKJE IN ZVEZNUMU PREDSEDNIKU ŠVICE.

PREDSEDNIK SKUPŠČINE OBČINE KAMNIK V. GOBEC

ZUPAN OBČINE GENDRINGEN P. J. CRAMWINKEL

ZUPAN OBČINE KERNS R. BRITSCHGI

DEŽELNI SVETNIK W. ROTHLIN

še gospod P. J. Cramwinckel in jaz. V govoru, ki je doživel odobravanje, sem zlasti poudaril sodelovanje občanov in občin Gendringen, Kamnik in Kerns, ne glede na ekonomsko moč in politično ureditev, temveč da so tu skupni interesi, zlasti

nah. Razdalje nas razdvajajo, skupni cilji pa združujejo.

Zavzel sem se za to, da bi izmenjali skupine mladih iz obeh mest, kot smo izmenjali že številne skupine mladih Kamničanov in mladih iz Gendringena, zato ker je mla-

PANORAMA MESTA KERNS V ŠVICI

sti pa zahteva in prizadevanje vseh ljudi — ohraniti mir na svetu. Zavedati se moramo, da smo z idejo protokola prijateljstva v Kamniku 1970. leta in s podpisom protokola prijateljstva v Gendringenu 1971. leta sprejeli obvezo tesnejšega sodelovanja občanov vseh navedenih občin. Govoril sem o pomembnosti povezovanja občin in mednarodnem smislu, zlasti v sedanjem obdobju,

dina nosilec dela in akcij v bodočnosti.

Nato sta ženi župana Gendringena in, zaradi odsotnosti moje žene, žena župana Kernsa odkrili bronasto ploščo na veliki skali (pripeljani na športno igrišče) z napisom: „Prijateljstvo med občinami Gendringen, Kamnik in Kerns 1972“. Zanimivo je še to, da leži Kerns samo 10 km bliže Kamniku

Odslej voda tudi v Gradišču

V nedeljo, 9. julija, je bila v Gradišču, majhni vasi, odmaknjeni pod obronke Kostonjske planine, pomembna slovesnost, na kateri so odprli preurejeno cesto, v hišah pa je pritekla voda.

Slovesnost se je pričela v Smartnem v Tuhinju, kjer je predsednik kamniške občinske skupščine prerezal trak in s tem odprl cesto, ki vodi do te vasi, ki šteje sedem gospodarjev. In prav teh sedem gospodarjev se je odločilo za ureditev ceste, uresničili pa so si še drugo dolgoletno željo — vodovod.

Težko dostopni tereni so jim delali precej preglavice. Lani so že izkopali in položili cevi v dolžini 1030 metrov, od zajetja do rezervoarja, letos februarja pa so z deli nadaljevali in položili cevi od tu do domačij.

Ob tem je treba povedati, da so vsa dela opravili domačini sami, saj so pri tem opravili prek 6240 prostovoljnih delovnih ur, kopali pa so vsi, od najmlajših do najstarejših. Krajevna skupnost jim je kupila cevi v vrednosti okoli 3 milijonov starih din, občinska skupščina je prispevala 800 tisočakov, prav

O BOJU IN TRPLJENJU VAŠCANOV GRADIŠČA JE SPREGOVARIL MIRKO PODBEVŠEK-LADO, PRVOBOREC IN ODBORNIK OBČINSKE SKUPŠČINE.

toliko pa so zbrali prebivalci sami. In tako že lahko pijejo vodo iz vodovoda, ki je vreden okoli 16 milijonov.

O pomenu dela prebivalcev Tuhinjske doline med drugo svetovno vojno in še posebej prebivalcev te vasi, ki je bila požgana točno pred 30. leti, v ognjenih zubljenih domačij pa je končalo 12 domačinov; v prebivalstvu je moralo 55 otrok in žena, je spregovoril Mirko Podbevšek-Lado. O današnjem razvoju Tuhinjske doline ter o razvoju kamniške občine pa je na slovesnosti spregovoril predsednik občinske skupščine Vinko Gobec. V svojem govoru je še posebej omenil novo asfaltirano cesto, ki se vse dlje zajeda v osrčje doline. Prebivalcem se bodo odprla nova delovna mesta, saj bodo tovarne v kratkem začele odpirati nove delovne obrate (Stol, Utok), cesta pa bo odprla tudi širše perspektive zasebnemu kmetijstvu, ki bo s cesto povezano s širšim tržiščem. Predsednik občine pa je ob tem spregovoril še o nekaterih drugih aktualnih gospodarskih in družbeno-političnih vprašanih pri nas.

Slovesnost, ki so jo pripravili ob spomeniku žrtvam druge svetovne vojne, so zaključili s kulturnim programom.

T. S.

Koncert simfoničnega orkestra Domžale — Kamnik

Simfonični orkester Domžale-Kamnik, v katerem sodelujejo glasbeniki obeh občin, je imel v petek, 30. junija, prvi samostojni koncert v Kamniku. Orkester vodi profesor Tomaž Habe.

Program koncerta je obsegal dela Dollarja, Haydna in Griega. V Griegovem Concertu za klavir v a-molu op. 16 je kot solist nastopil pianist Aci Bertonec. Tako solist kot orkester sta požela veliko odobravanja sicer maloštevilnega občinstva. Kljub številnim osebnim vabilom je bilo v veliki dvorani Kina Dom le okrog sto poslušalcev. Ali je to priznanje prizadevanju tega kvalitetnega ansambla in njegovim članom, ki so vložili precej svojega prostega časa za študij zahtevnega programa?

FS

Govor Franca Kimovca-Žige na IV. zboru gorenjskih aktivistov v Tuhinju

Še vedno živa izročila osvobodilne fronte

Množici udeležencev zboru gorenjskih aktivistov v Tuhinju je spregovoril France Kimovec-Žiga, eden izmed ustanoviteljev osvobodilne fronte in član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije. Najprej je spregovoril o vsebini programa osvobodilne fronte in njeni veliki vlogi v osvobodilnem boju, nato pa je nadaljeval:

To, da so velike sile antifašistične koalicije skušale zanikati osvobodilno dejanje slovenskega naroda ali ga vsaj z državnimi pogodbami utesniti, odpira posebno, novo poglavje naše zgodovine. V tem dejstvu še vedno živi program OF. Res je, da je tem silam le deloma uspel njihov namen, kajti večji del Slovenskega Primorja je le osvobojen in združen v Socialistični republik Sloveniji. Nadaljnje dejstvo je, da so velike sile za tiste pokrajine našega narodnostnega ozemlja, ki so še naprej ostale v mejah sosednjih držav, prav zaradi učinkov boja OF morale priznati določbe o manjšinski zaščiti in priznati slovenskemu življu pravico do enakopravne narodne biti.

Ta boj pa, kakor vsi vemo, še ni dobejovan. Zato OF slovenskega naroda — vsaj ne njen program — še ni samo zgodovinsko zanimiv dokument, temveč je še vedno živ in prav bi bilo, da se vse politične sile tega tudi danes zavedajo in ustrezno temu ravnaajo, ko gre za opredeljevanje mesta SZDL — za slovenski narod danes.

Nauk, ki ga je moč potegniti iz kratkega orisa pomena OF, je tale. Usodno odločitve za slovenskega človeka so bile vselej povzete tega, kar je bilo živo v množicah. To izraziti kratko in jasno ter prizadeto in nesebično delati za uresničitev spoznanja, je vsa modrost dobre, ljudske politike, kot kaže primer OF slovenskega naroda.

VSTAJA NA GORENJSKEM

Prvo posvetovanje aktivistov OF na Gorenjskem je bilo sicer šele 13. do 14. maja 1944, vendar je splošno znano dejstvo, da so že do srede julija 1. 1941 po Gorenjski, posebej pa v okolici Kamnika nastale manjše ilegalne partizanske skupine, ki so se začele povezovati v čete in pripravljale vstajo v okolici Kamnika. V noči od 27. na 28. julij so partizanske skupine južno od Kamnika naredile vrsto sabotaj, kar so Nemci označili za množično uporniško gibanje in, kakor že 28. julija, razglasili policijsko uro. 1. avgusta je posebno sodišče obsodilo na smrt prve štiri ujet partizanske borce. Čeprav so Nemci zelo sistematično uničevali čete kamniškega bataljona, je na jesen 1941 v dolinah obeh Sor nastal nov Cankarjev bataljon. Velika decembrska vstaja na Gorenjskem je temeljito prestrašila Nemce. Sami so ugotovljali, da so komunisti pridobili večino ljudi v dolinah Savé, Sore, Kokre in Bistrice. Njihovi zaupniki so poročali, da je med ljudmi splošno razširjeno mnenje, da je Nemčija vojno že izgubila in da je nemški fašizem izgubil vse. Junaki tri dni trajajoči boj za Dražgoše, 9. januar 1942, je Nemcem dokazal, da se slovenski narod ne misli predati fašizmu. Kljub nasilju, izseljevanju in zaporom je število partizanov raslo, ideje OF so se širile po vseh dolinah Gorenjske. Čeprav so se še jeseni 1942 pojavili raztrganci, ki so napravili precej škode med aktivisti, je gibanje nenehno raslo. 8. julija 1943 ustanovljena Prešernova brigada je ob kapitulaciji fašistične Italije bistveno prispevala k likvidaciji belogardistične postojanke Turjak, v kateri se je zbralo

okrog 700 izbranih narodnih izdajalcev. Od vseh po Nemcih okupiranih ozemljih so na slovenskem teritoriju držali največ policijskih in drugih enot, obenem pa so sami priznali, da ne obvladajo upornikov, ki so je pojavili celo na Koroškem. Ocenjevali so, da je več kot 90 % ljudi za partizane ter da celo pobožni ljudje podpirajo „goštarje“.

Ob tako razvitim narodnoosvobodilnem gibanju se vsi poskusi, da bi razširili domobranstvo na Gorenjskem, niso obnesli, čeprav je bela garda računala, da bo po tej poti našla stik z zapadnimi zavezniki in zaključila vojno vsaj z državljansko vojno. Še v drugi polovici marca 1945 so Nemci poskušali z veliko ofenzivo očistiti zaledje, da bi imeli več sil na voljo za glavne fronte. Čeprav so bile izgube velike, so partizani in aktivisti na Gorenjskem ob koncu vojne popolnoma obvladali položaj in poraženi Nemci ter domobranci so v paničnem strahu bežali, da se čimprej predajo zapadnim zaveznikom. Odbori OF so povsod prevzeli oblast. Veselje ob končni zmaji je sprostito ustvarjalne sile naših ljudi.

Ob dokaj skromni preskrbi s hrano in drugim je bila med nami živo prisotna solidarnost. Samo tako je bilo mogoče v sorazmerno kratkem času obnoviti proizvodnjo, promet, pa tudi družabno in javno politično življenje. To je bil čas, ko smo mislili, da je vseh težav konec.

DOSEŽEN NAPREDEK — SPODBUDA ZA PREGAOGVANJE TEŽAV

Narodnoosvobodilni boj se je zaključil s tem, da smo premagali zunanega sovražnika fašizem in se dokončno odločili za družbeno ureditev, ki naj prepreči izkoriščanje človeka. Kakorkoli smo bolj ali manj zadovoljni z napredkom, ni mogoče mimo nekaterih manj znanih dejstev, kot je npr. to, da je po drugi svetovni vojni količina v Jugoslaviji ustvarjenih dobrin dvakrat večja od tiste, ki smo jo ustvarjali v vsej predzgodovini narodov Jugoslavije. Zmanjšalo se je število kmečkega prebivalstva od 75 na 36,6 %, zaposlenost na 1000 prebivalcev v družbenem sektorju je porasla od 108 na 189, otroci med 7. in 10. letom starosti so 97 % zajeti v šolo, en zdravnik je na 1010 prebivalcev; še leta 1950 je bil na 3360, en bolniška postelja je na 174 prebivalcev itd. Vse to so številke za Jugoslavijo. Kljub temu, da drža očitek, da ljudje ne živimo od poprečja, marveč je važno, kakšna je v raznih pogojih skrb za ljudi, so to učinki naše samostojne poti, za katero smo se v trdem boju odločili leta 1941 in ponovno 1948.

Zal pa se srečujemo z mnogimi opozorili, ki nas opozarjajo, da ljudje ne živimo samo od kruha, temveč je zato potrebno še kaj več. Nekateri znaki nas resno opozarjajo, da se izgublja socialistično obeležje zaradi naglašene privatizacije vnašanja socializmu tujih pogledov v kulturo in znanost, slepega posnemanja dekadentnih smeri, izražajo jalovo brezizhodnost družbe, ki je zgrajena na manipuliranju z ljudmi.

O delu smo večkrat veliki govorili in pisali, mi dajali med vsemi vrednotami najčastnejša mesta. Pobuda, ki so jo dali v Kropi, je žal, naletela na dokaj medel odmev, čeprav iz nje jasno sledi, da je mogoče obvladati gospodarske težave z več in boljšim delom, z uveljavljanjem dopolnilni ustave, ki omogočajo delavcem v združenem delu, da sami odločajo o višku dela.

Delavci iz Kroke so opozorili, da ni dovolj le govoriti o zgodovinski vlogi delavskega razreda, temveč se morajo delavci usposobiti za opravljanje te naloge. Generacije delavcev, ki so šle skozi revolucionarno prakso med obema vojnoma in v času NOB, odhajajo, novim pa, žal, nismo dali vsega, kar bi jim morali dati. Ne gre za delavca, kot ga obravnava zapadna, zlasti ameriška sociologija, ki je delavca spremenila v potrošnika in mu s tem vzela njegovo revolucionarno zavest, temveč za razredno zavednega delavca, ki se zaveda, da je mogoče premagati odtujitev dela — družbeno in tehnično — samoupravnim odgovornim uravnavanjem pogojev za delo, z razpolaganjem ustvarjene vrednosti in z osvobajanjem človeka od monotonega dela z visokimi razvitimi stroji.

Treba je opraviti sistematično vzgojno delo, preiti v frontalni napad na privilegij izobrazbe, delovati proti ravnodušnosti, skrbeti za dvig, ne samo materialne, temveč duhovne in moralne produktivnosti, jih usposabljanje, da ne bodo prepuščeni slepemu toku stvari, da bodo upravljali, ne da so upravljani. Že danes, ko je samoupravljanje še marsikje le zunanji okras, morame vsi, ki se čutimo odgovorne za bodoči razvoj, imeti pred seboj podoba jutrišnjega človeka, ta pa bo izobrazben in kulturni delavec. Ibi po tej poti pa se pravi nadaljevati v narodnoosvobodilnem boju zasnovano smer.

Poleg svetlohlinstva je neodgovornost danes najpogostejša napaka. Neodgovornost nima le materialnih posledic, čeprav so to najbolj vidne, gre predvsem za moralno — etično razpuščenost, ki jo čutimo na vsakem koraku zlasti takrat, ko urejamo najbolj vsakdanje medčloveške odnose doma, v šoli v uradih, v bolnicah, v trgovinah, gostinskih lokalih. V imenu svobode in demokracije poskušajo posamezniki in skupine pri nas uveljaviti nasilje, moralno razpuščenost, lenarjenje, življenje na tuj račun in vse, kar ni njim priložno, razglašati za zaostalo, preživelo, nesodobno. Čeprav se razglašajo za glasnike in branilce človeške svobode, so sami živ primer ljudi, ki so s oddaljili od življenjskih idealov naših delovnih ljudi, ker gradimo socializem za naše potrebe, upoštevajoč razmere v svetu, ki pa smo mu dokazali, da znamo ceniti svojo svobodo in svobodo vsakogar, ki izkazuje humanizem n delu, ne v besedah. Ne mislimo, da je življenje ameriško prikrojena mala meščana, ki se sicer vozi v velikem avtu, mnogo dela, a nespametno živi, na ideal.

Biti aktivist marsikdaj ni hvaležna vloga, toda smoupravnega socializma ni mogoče predstavljati brez vsestranske aktivnosti vsakega člana naše skupnosti. Če je kmetov danes manj, s tem ni rečeno, da niso važni sestavni del našega naroda. Prav zato, ker jih je manj, so njihove naloge v tem, da ujamemo ritem časa. Naša skupna odgovornost je, da jim pri tem pomagamo. Doseči socialno varnost za vse nas je v teoriji dosegljivo, v praksi pa izpostavljeni stalnemu premagovanju materialnih, predvsem pa človeških zaostankov. Boj z egoizmom, osebnim, nacionalnim in drugim, je dolgotrajen boj, ki ga mora vsaka generacija, ki želi nadaljevati humanizacijo človeškega življenja, bojevati nenehno, če noče zapraviti že dosežene ravni.

Drage tovarišice in tovariši, nisem imel namena govoriti o vrsti prav tak važnih problemov, še zlasti ne zato, ker vsi vemo, da se svet spreminja delom, z besedami pa samo toliko, kolikor nam pri delu pomagajo. Hvala vam za vašo poz. most in ob letu na svidenje!

● Ob 30-letnici slovenske partizanske vojske

KRST IN PRISEGA

Letos praznujemo 30-letnico ustanovitve prvih slovenskih partizanskih brigad. Kamniški bataljon, po katerem bo 22. julija dobila ime in zastavo naša občinska partizanska enota, je bil ustanovljen med prvimi enotami partizanske vojske v Sloveniji. Ob tej priložnosti objavljamo spomine ANTONA AHCINA-DARKA na prisego Kamniškega bataljona na Mali Lašni iz njegovih „SPOMINOV IZ ŠTIRIH BRIGAD“. Anton Ahčin-Darko je bil doma iz Velikega hriba v Tuhinjski dolini.

Januar je bil ves hladen; za partizane je bilo bolj slabo kot dobro. Svabi so stalno stikali za nami. Na vse strani so razposlali svoje vohiljace. Morali smo paziti, posebno v patroljah, da smo v snegu brisali sledi za seboj. Čez dan si nisimo mogli kuriti, ker bi nas lahko dim izdal. Razen tega so bila drva mokra, tako da je tudi ob večerih bila največkrat huda muka s kurjavo. Z vsemi takimi težavami smo se morali spoprijeti. Zima je bila za partizane najhujši sovražnik. Zato se je reklo potrpeti in prestati, dokler ne pride pomlad.

Bataljon je imel nekaj skrivnih krajev, kamor smo se v tej zimi 1942/43 zatekali. Najraje smo se zadrževali stran od naselij, na težje pristopnih krajih, kjer smo imeli tudi pregled nad pokrajino. Mala Lašna je bila zelo pripraven kraj, Nemci so vas prejšnje poletje požgali. Bila je ena od sedmih, kolikor jih je tedaj upepelil ogenj v zlatopoljski fari. Sredi januarja, med 13. in 15., smo taborili na Mali Lašni. V bataljon je prišlo precej novincev, tako da je bila izpopolnjena vrzel, ki je nastala zaradi žrtev na Kostanjki planini.

Zaradi konspiracije, kot smo rekali, je bilo treba marsikaj ukreniti. Da ne bi bilo nepotrebnih žrtev med svojci doma, pa tudi sicer, da bi švabom čimbolj zmešali štrne, je bilo koristno, da se čimprej vse nove borce prekrsti. Tako smo taborjenje na Mali Lašni porabili za naše bataljonske zadeve. Dežurni bataljona in čet so sklicali zbor. Kot po navadi je komandant Metod najprej prečital dnevno povelje, v katerem so bila določena dežurstva, patrolje, straže in druge dolžnosti po četah. V našem bataljonu smo pri branju povelja uporabljali še klic: Za svobodo v boj! Čez čas se je uveljavil „Smrt fašizmu“.

Po prebranem povelju tega dne smo, tako kot je bilo določeno, razvili tudi svojo bataljonsko zastavo. Radovedni smo čakali, kako bo potekel naš krst. Partizansko ime je imelo silno moč. Marsikdo je zgubil svoje pravo ime, ker ga je preglasilo partizansko. Človeka se je prijel, da pozneje, če te je kdo poklical po pravem imenu, sploh nisi vedel, koga kliče. Še danes se mnogi borci pod pravimi imeni sploh ne poznajo ali pa se jim zdi čudno, da bi se mogel ta ali oni tako pisati, ko je bil vendar vsa leta samo Ris, Darko, Cene, Matjaž, Iztok, Svarun ...

Pred našo četo, ki je bila prva po vrsti v bataljonu, sta stopila komandir Ludvik in komisar Rok. „Za botre si vzemite puške,“ je v šali dejal Rok, ko sta nam razložila, kakšen je pomen ilegalnih imen.

„Kaj pa, če kdo še nima puške?“ se je nekdo oglasil.

„Saj imamo bogato skladišče orožja,“ se je zasmel Rok. „Svabi hranijo puške za nas.“

Problem je bil tako rešen. Komandir je pripravil svojo beležko, da bi vanjo zapisal naša nova imena. Marsikdo še ni vedel, kakšno ime se ga bo prijelo. Krst je moral biti hitro opravljen, zato včasih ni bilo časa za premišljanje.

„Hriba Leopold?“ je zaklical komandir. Polde se je kot po navadi počal za ušesi in nakremžil obraz. „Cohač boš Tako. Cohač in pika. Dalje.“

Tudi Hrib France iz Malega hriba je prišel na vrsto. Na krst pa se je že pripravil. Všeč mu je bilo ime Bogdan, pa ga je dobil, Semprimožnik Jožko z

Rakitovca se je prekrstil v Ljuba. Malce veseleje je bilo spet pri Cevčevem s Potoka. Dobil je ime Noč. Njegov rojak Karel Burja pa se je precej znašel: „Jaz bom pa Jutro,“ je rekel. In tako je postal Jutro. V naši četi sta torej hodila Noč in Jutro s Potoka drug ob drugem.

Prišla je vrsta tudi name. „Kaj boš pa ti?“ me je vprašal komandir. Ime sem imel že pripravljeno. Spomnil sem se na sina mojega mojstra iz Kranja. Rad sem imel fantka. Spominjal sem se dneva, ko ga je nsrečno povozil avto. Kmalu za tem je fantek, klicali so ga Darko, zaradi poškodb umrl.

V spomin nanj sem si izbral njegovó ime. Ali mi bo to ime prineslo srečo ali nesrečo, kdo ve?

„Torej, Darko boš! Zapisano.“

Tako je šlo lepo po vrsti, lepa imena so se mešala s smešnimi. Poleg Cohača smo dobili še Brdavska, dokler ni bil krst končan. Nič ni bilo vina in potic. Za večerjo smo se zvrstili pri kotlu za močnik. Za ples je poskrbel leden mrz, da si poskakoval na stražarskem mestu kot obseden. Godel pa si si skozi šklepetajoče zobe in tulil v burjo. Ponoči je mrz silovito prišnil.

Naslednjega dne so borci razdirali še preostale kozolce, ki niso do kraja pogoreli. Prinašali so napol ožgane late in tramove in jih pelagali na ognje, ki smo jih kurili ob porušeni zidovih. Tovarišice, ki so bile v bataljonu, so za ta dan pripravile rdeče zvezde in nam jih šivale na kape. Po želji je kdo dobil zvezdo tudi na rokav, tedaj še ni bilo predpisov glede partizanskih oznak. Nekateri so si dali našiti tudi na ovratnik starih jugoslovanskih vojaških bluz srp in klavdo. Vse so naredile tovarišice, kakor si je kdo zaželel. Obvezno je bilo le, da si imel zvezdo na kapi. Ko smo bili vsi opremljeni, so dežurni spet poklicali zbor bataljona.

Po dnevnem povelju nam je komisar Mohar razložil, da bomo prisegli pred narodom in razvito zastavo in tako potrdili svojo odločnost, da se borimo za naše cilje do zadnje kaplje krvi. Iz torbice je potegnil list papirja in začel brati naprej, mi pa smo v zboru ponavljali za njim, besedo za besedo, stavek za stavkom:

„Jaz, partizan osvobodilne ljudske armade slovenskega naroda, ki se ob boku slavne delavske kmečke armade Sovjetske zveze ter vseh ostalih za svobodo se borečih narodov borim za osvoboditev in združitve slovenskega naroda, za bratstvo in mir med narodi in ljudmi, za srečnejšo bodočnost delovnega ljudstva, prisegam pred svojim narodom in svojimi sobojevniki, da bom dal vse svoje sile in vse svoje sposobnosti osvobodilni stvari slovenskega naroda, delovnega ljudstva ter vsega naprednega in svobodoljubnega človeštva v sveti vojni proti fašističnim tlačilcem in barbarom; da ne bom zapustil partizanskih vrst, v katere sem prostovoljno in zavestno vstopil, in ne odložil orožja do popolne zmage nad fašističnimi okupatorji. Prisegam, da bom v boju za te velike cilje s svojo krvjo branil čast in nedotakljivost naše partizanske zastave, in da bom, če bo to potrebno, žrtvoval tudi svoje življenje. Za svobodo v boj!“

Pretrgano, zamolklo, a vendar odločno je odmeval zbor glasov našega bataljona med požganimi hišami. Za vse nas je bila prisega slovesen trenutek, ki nas je prevzel z resno in odločnostjo. Spregovljene besede prisega niso bile le golo ponavljanje, trgale so se iz nas; mnogim so oživele spomine na ubite matere, sestre, otroke, na padle tovariše. Zamišljeni in manj zgovorni smo se razšli po četah. Zvečer, takoj po večerji, je krenila naša četa na Tuhinjsko po novo hrano. Zaradi visokega snega in dolge poti smo naslednji dan ostali pri kmetu Kokarju pod Menino. Ves dan smo čepeli v njihovem stelniku. Nekateri so si v hiši tudi posušili razmočene čevlje in nogavice. Jašev z Zlatega polja je dal svoje gozdarje kar v odprtino pri štedilniku, da bi se posušili. Bile so dobre, trepžne gozdarice iz rjavega usnja. Toda medtem, ko je Jašev spal v stelniku, so ženske pozabile na njegove čevlje. Pri kurjenju v štedilniku so se popolnoma zažgali. Fant je ves nesrečen in bos žaloval za izgubljenimi gozdarji. Domači so mu nato prinesli druge čevlje, ki pa so seveda bili mnogo slabši.

Ponoči smo se poslovili od prijaznih domačinov. Spet se je bilo treba spoprijeti s snežnimi meteži in se čez strmine in goščavo prebiti na Malo Lašno.

Priprave na splošni ljudski odpor

V občini Kamnik je po sprejetju zveznega zakona o narodni obrambi, zakona o splošnem ljudskem odporu in drugih zakonskih predpisov bilo doslej mnogo storjenega. Ustanovljene so oborožene partizanske enote, enote civilne zaščite, formirani odbori za splošni ljudski odpor povsod tam, kjer je potrebno. Organiziranih je bilo več uspešnih praktičnih vaj z oboroženimi enotami in predavanj za nerazporejeno prebivalstvo.

Vse to je bilo storjeno zato, da bi občane seznanili z načinom splošnega ljudskega odpora in vanj vključili čimveč državljanov. Pa vendar si mnogi občani vsak po svoje razlagajo, kaj je splošni ljudski odpor, kakšne so dolžnosti in pravice posameznikov do obrambnih priprav.

Ze v miru — v okviru obrambnih priprav — občani, vas, naselje, delovne in druge organizacije, krajevne skupnosti, občina in družbeno-politične organizacije ter društva razvijajo in pripravljajo splošni ljudski odpor kot edino možno in uspešno obliko odpora vsega naroda. Če obrambne priprave zahtevajo vključevanje vseh družbenih dejavnikov pri razvijanju elementov splošnega ljudskega odpora, nam šele tako zasnovane priprave lahko uresničijo ustavno načelo, da nima nihče pravice priznati ali podpisati kapitulacije dežele ali oboroženih sil niti pravice sprejeti ali priznati okupacije dežele ali njenega dela. Takšne pravice pa že danes ob vsestranskih pripravah na splošni ljudski odpor zagotavljajo varnost naše samoupravne družbe.

Vse dosedanje priprave in razmišljanja ob razvijanju kon-

cepta splošnega ljudskega odpora v naši občini in tudi drugod izhajajo iz usmeritve, da morajo izpopolnjevati sistem naše splošne ljudske obrambe na osnovi trajnih izkušenj naše NOV in tudi zato, da bi okrepili in še razširili samoupravne pravice delovnih ljudi. Nemogoče si je namreč zamisliti ures-

NAŠE PARTIZANSKE ENOTE PREDSTAVLJAJO JEDRO SPLOŠNEGA LJUDSKEGA ODPORA

ničevanje samoupravnih pravic našega delovnega človeka v gospodarskem, političnem in kulturnem življenju, ne da bi take pravice uresničevali tudi na področju ljudske obrambe. V središču pozornosti mora biti naš delovni človek, njegova samoupravna pravica in dolžnosti, da aktivno sodeluje v organiziranju obrambe.

Zelo pomembna naloga je razviti in afirmirati krajevno skupnost kot samoupravno družbeno bazo splošnega ljudskega odpora. Ta mora biti tesno povezana ne le z nalogami in pripravami splošnega ljudskega odpora v miru, temveč tudi v morebitni vojni in še zlasti v najtežjih razmerah, če bi sovražnik območje občine začasno zasedel. Takšnim na-

logam bo kos le družbeno zasnovan organizem v krajevni skupnosti in tudi v delovnih organizacijah, kjer so že ustanovljeni odbori za splošni ljudski odpor, ki bodo lahko pritegovali širok krog občanov. To je hkrati pogoj, da bodo obrambne priprave resnično učinkovite in trajne. Splošni

deljene od najvišje do najnižje ravni. To velja tudi za finančni prispevek. Take vsebine in oblike naše obrambe si ne izmišljamo, je le nujna posledica stvarnih družbenih odnosov pri nas.

Družbeno-politične, še zlasti pa društvene organizacije morajo na tem področju postati še bolj aktivne in morajo prevzeti vlogo družbene vzgoje. Z družbeno-političnim izobraževanjem moramo doseči, da bodo ljudje dojemali družbene in politične pogoje in vsebino splošnega ljudskega odpora. Na strokovnih političnih predavanjih morajo dobiti predstavo o vojni in o vlogi človeka v sodobni vojni. To je edina pot, po kateri bodo naši občani dobili čut obveznosti, odgovornosti za domovino in njeno obrambo. Z družbeno-političnim izobraževanjem moramo doseči, da bodo ljudje postali odporni pred političnimi in psihološkimi vplivi ter subverzivnimi akcijami sovražnika. Pripraviti se moramo, da bomo naloge uspešno opravljali v miru in vojni. Zmotno je namreč mnenje, da so obrambne priprave samo skrb upravnega organa za narodno obrambo in tistih, ki se poklicno ukvarjajo s temi vprašanji. To je skrb vseh in vsakogar, zato jo moramo sprejeti kot svojo vsakdanjo nalogo.

V kolikšni meri bomo pripravljani na splošni ljudski odpor, je odvisno od nas samih. Zavedati pa se moramo, da je treba danes vedeti, kaj hočemo jutri, če bo potrebno. Vse to pa bomo dosegli le tako, če bomo na to gledali trezno in če se ne bomo vdajali malodušju in brezbriznosti.

D. BOHINEC

Obletnica mladinskega aktiva Motnik

Ob obletnici mladinskega aktiva smo se motniški mladinci 18. VI. 1972 zbrali na I. redni letni konferenci.

Povabili smo tudi predsednike vseh krajevnih organizacij. Žal se je konference udeležil le predsednik PD tov. Semprimožnik, ki nam je dal mnogo dobrih napotkov za nadaljnje delo.

Na konferenci smo pregledali dosedanje delo in pripravili delovni program za prihodnje leto.

V prihodnje nameravamo več delati na kulturnem področju.

Organizirali bomo tudi več prostovoljnih akcij. Tudi klubsko sobo smo si uredili, tako da bo delo aktiva zdaj še bolj zaživeló.

Mladi v Motniku imamo voljo do dela in bi radi pomagali povsod, tako da bi bilo tudi pri nas prijetno.

M. G.

V zadnjih mesecih so s pomočjo občanov, ki so prispevali denarni delež, asfaltirali skoraj vse ulice na Trškem polju med Kersnikovo in Rožičevo ulico. V naslednjih mesecih pa bodo še druge ulice. Toda cestni delavci so komaj odnesli pte, ko na novo asfaltiranih cestah že rastejo in cvetijo prave pomladne rože drv, gnilih desk, ki prav gotovo skrivajo v sebi vse, tudi najrazličnejše bolezni in še marsikaj drugega. Posnetek je s konca asfaltirane Smolnikarjeve ulice, kjer je v teh dneh čudovit pogled na cesto in travnik, kjer bo nekoč otroško igrišče. Vsekakor pa takšna početja niso prav nič v sorodu z akcijo „Očistimo Slovenijo!“

Prometna vzgoja mladih

Na zadnji občinski seji je poročala tudi komisija za vzgojo in varnost v prometu.

Lani so na osnovnih šolah imeli 13 predavanj, ki se jih je udeležilo okrog 400 učencev. Pri preizkusu znanja, ki se ga je udeležilo 740 šolarjev, je na vsa vprašanja pravilno odgovorilo le 65 učencev. Na občinskem tekmovanju so izbrali 8 najboljših učencev za medobčinsko tekmovanje v Kočevju, ki pa se ga niso mogli udeležiti, ker komisija v šestih kamniških podjetjih, kjer imajo kombije, ni dobila razumevanja.

TOVARNA USNJA KAMNIK

o g l a š a
naslednja prosta delovna mesta:

- 1 STROJNEGA TEHNIKA (z odsluženó vojaščino)
- 2 TRANSPORTNIH DELAVCEV – TEŽAKOV (za ti delovni mesti možnost zaslužka do 2.500,00 din)
- VEČ DELOVNIH MEST V USNJARNI IN PLASTIKI
- V SEPTEMBRU BOMO SPREJELI 70 ŽENSK ZA DELA V KONFEKCIJI

Vse informacije dobite v organizacijsko-kadrovskem sektorju podjetja.

Ze več let so vezi med Gendringenom, Ulftom in Kamnikom prav priskrbe. Občani občine Gendingen so naši resnično iskreni prijatelji.

V Ulftu, kakor povsod po svetu, otroci radi prepevajo. Najboljši so zbrani v pevskem zboru Ulftse Nachtgalen (Ulftski slavčki), ki je gostoval pred dvema letoma tudi v Kamniku in Domžalah ter snemal v radiu Ljubljana. Letos praznuje zbor deseto obletnico delovanja. Za ta praznik so se temeljito pripravili in povabili tudi vrstnike iz Kamnika.

Pri nas je nastala težava, ker ni bilo mogoče poslati v Ulft dogovorjenega pevskega zbora. Zato je bil sestavljen nov pevski zbor, v katerem so peli mladi pevci osnovne šole Toma Brejca in Frana Albrehta iz Kamnika ter dva pevca iz osnovne šole Moste-Komenda. Pevski zbor je pripravil za gostovanje v Ulftu prof. Tomaž Habe. Tako smo 11. maja odpotovali z avtobusom v oddaljeni Ulft. Vozili smo se sicer udobno, le na vsej poti nas je motil dež, ki vse do Holandije ni hotel prenehati.

Kmalu po prihodu v Avstrijo smo se začeli vzpenjati v Alpe. Vožnja je bila zelo počasna, mi pa smo imeli dovolj priložnosti opazovati pokrajino in kraje, ki jih je velika večina otrok videla prvič. Avtobus se je vzpenjal vedno više in na Katschbergu smo zavozili v pravo zimo s snegom.

Po kratkem postanku smo se že spuščali navzdol proti Salzburgu, mimo jezera Chimsee, ob Muenchnu, kjer bo zagorel naslednji olimpijski ogenj, mimo Ingolstadta, Nurnberga v znano mesto Frankfurt ob Meini. Tja smo se pripeljali v večernih urah, ko smo si že zaželeli, da po devetsto kilometrih vožnje izstopimo iz avtobusa.

V hotelu nas je čakala večerja, ki pa je otroci niso pospravili, ker so pač ves dan mleli tisto, kar so vzeli s seboj. Kar hitro smo se odpravili k zaželenemu počitku, naslednji dan nas je čakala še naporna pot do cilja.

Noč je prehitro minila. Treba je bilo vstati. Po zajtrku smo obiskali frankfurtski živalski vrt. Kar premalo časa je bilo za toliko zanimivosti.

Spet smo sedeli v avtobusu, ki je bil štiri dni naš dom in hiteli naprej ob Renu v znamenito mesto Koeln, ki nas je sprejelo z nalivom. V kratki pavzi smo si ogledali znamenito gotiko koelnske katedrale.

Spet smo hiteli in hiteli naprej proti Holandiji, a bili smo še daleč. Vožnja je bila počasna, saj je kar naprej močno deževalo. Naš tovariš sofer je imel vso pot preveč na-

Slovenska pesem v Holandiji

čez Jugoslavijo umikal pred Nemci. Otroke je dobil in odlično skrbel zanje.

Družina naših otrok se je hitro razšla s holandskimi starši po domovih. Med njimi se je pojavila trenutna negotovost in skrb, kako bo v novem okolju, saj niso bili še nikoli tako daleč od doma. Preizkusiti pa je bilo treba, če ocena tujega jezika v spričevalu resnično drži. Spremljevalci, tov. Ciril Vidmar, Metka Konciljeva, dirigent Tomaž Habe, sofer Rudi Hotujec in avtor teh skromnih vrstic smo ostali, se pogovorili z gostitelji, spoznali nove prijatelje, zatem pa tudi mi v hotelu polegli k počitku.

Tudi drugi jutro nas je zbudilo z dežjem. Gostitelji so pripeljali otroke k pevski vaji, kajti za večer je bil napovedan koncert, kjer bodo peli slavljenci, Ulftse Nachtgalen, dva pevška zbora iz ZR Nemčije in povabljenici iz Kamnika. Naloga ni bila

nič kaj spodbudna za zbor, ki je komaj nastal. No, naši pevci so jo pod vodstvom prof. Tomaža Habeta zadovoljivo rešili.

Preostali čas dneva smo porabili za priprave, za ogled mesta, saj je pokrajina naši popolnoma nasprotna. Ves čas bivanja smo občudovali urejenost kraja, ljudi in marsikaj bi se lahko naučili. Povsod so nas sprejeli z veliko naklonjenostjo. Ko smo prišli v hotel, kjer smo stanovali, je lastnik hotela takoj prekinil plesno glasbo, nas pozdravil in že se je vrtila gramofonska plošča s slovensko pesmijo. Počastil nas je tudi s steklenico. Navdušeni smo bili nad pozornostjo, ki je ne doživimo vsak dan.

Kazalec na uri je govoril vedno glasneje, da se bliža čas koncerta. K slavnostnemu trenutku, ob obletnici zbora Ulftse Nachtgalen, se je zbrala velika množica občanov, med katerimi je bil tudi župan občine

Gendingen g. P. J. Cramwinckel z gospo. Koncert sta snemala tudi radio in televizija.

Prvi je nastopil zbor jubilar, ki so ga počastili z govori vodilni ljudje v občini. Zaželeli so mu srečno in uspešno nadaljnjo pot, ne samo mladim pevcom, temveč tudi dirigentu, g. Adriaanu Hendriksu, ki poleg službe in številne družine še najde čas za delo z zborom. Prizor je bil veličasten in svečan.

Za domačini sta pela zbora iz Hamburga in Muelhaima, zatem pa naši otroci, izmenoma dvakrat. To točko smo spremljevalci napeto pričakovali. Ko je g. A. van den Berg napovedal naš zbor, je zadonel močan aplavz. To je bil pozdrav občanov gostom iz Kamnika, do katerih so imeli ves čas obiska poseben odnos. Tudi otroci so začutili pozornost poslušalcev in se potrudili. Ljudem je bila najbolj všeč Pojdam u rute..., ki so jo morali po-

KAMNIŠKI IN HOLANDSKI PEVCI OB PRAVLJIČNEM HRIBČKU

navljati. Slovenska pesem je poslušalce povsem prevzela.

Prav je, da se takšne obletnice tako praznujejo, izkaže priznanje pevcom in posebno še dirigentu, saj jim to pomeni več kot vse drugo. Doma največkrat preradi pozabimo na to. O tem smo sami pri sebi premišljevali med koncertom.

V Ulftu je tudi park, ki nosi kamniško ime, v katerem stoji spomenik padlim v drugi svetovni vojni. Kamničani smo prinesli s seboj venec, ki smo ga v nedeljo dopoldne položili ob vznožje spomenika ob kratki slovesnosti, ki ji je prisostvoval župan g. P. J. Cramwinckel z gospo, pevci in občani.

V nedeljo popoldne so na holandski gostitelji peli pesmi k „Pravljicnem hribčku“, ki je že onstran holandsko-nemške meje. Žal, nas je tudi tu motil dež, ki pa nas ni mogel spraviti v slabo voljo. Oba zbora sta ob majhnem jezeru zapela slovensko pesem. To pa je posnel tudi nemški novinar in objavil sliko z opisom v svojem časopisu.

V ponedeljek nas je g. A. van den Berg z nekaterimi ulftskimi slavčki popeljal proti zahodu. Med vožnjo smo si ogledovali pokrajino, se ustavili na velikem letališču Shipol, ki je zadnja letalska baza za plete Čez Atlantik, in že nadaljevali pot v bližnji Amsterdam. Zaradi časovne stiske smo se odločili, da si ogledamo le galerijo, kjer so shranjene Rembrandtove slike, ki jih doma žal ne moremo videti v originalu. Razstava je napravila na nas veličasten vtis.

Ze spet smo drsli po avto cesti proti Gendingenu in Ulftu, kjer nas je čakalo slovo od gostiteljev, ki jim bomo težko enakovredni, če bo enaka dolžnost doletela nas.

Se zadnjič smo se zbrali v klubskem prostoru, si zapeli, govorili drug o drugem, se zahvalili vsem staršem, ki so skrbeli za naše otroke, si vzeli za ta čas tudi dopust, da so svojo nalogo lahko dobro opravili ter se s solzami v očeh razšli.

Zvečer pa je spremljevalce sprejel gospod župan z gospo. Izmenjali smo vtise, drug drugemu zaželeli veliko sreče za nadaljnjo pot. Drugo jutro smo si zgodaj še enkrat podali roke in odhiteli čez ZR Nemčijo do Muenchna, se peljali mimo novega olimpijskega stadiona do mesteca Dachau, kjer je bilo med drugo svetovno vojno znano koncentracijsko taborišče, v katerem je preminilo tudi veliko Jugoslovancev. Po ogledu taborišča smo potovali nazaj v Muenchen, kjer smo prespali in se drugi dan z Viatorjevimi avtobusom srečno vrnili nazaj v Kamnik.

JOŽE JUVANČIČ

Prof. IVAN ZIKA

750 let mesta Kamnika

14

V našem sestavku smo zadnje nadaljevanje posvetili tuhinjski cesti, ki je bila pravzaprav glavni vzrok, da so gospodarji našega ozemlja sezidali Stari grad. V srednjem veku so namreč povsod na vzhodu v doline zidali utrbe, gradove, ki so varovali in branili prehod po dolini. Tako je bilo tudi s Kamnikom in njegovim Starim gradom. Po Tuhinjski dolini je bil najvažnejši prehod iz Štajerske in obdonskih pokrajin proti Italiji in morju, medtem ko je bila pot po Črnem grabnu čez Trojane po sledovih stare rimske ceste v srednjem veku domala opuščena. Stari grad so torej sezidali mogočniki, lastniki tega ozemlja, da je čuval vhod v Tuhinjsko dolino in ščitil promet po tem važnem prehodu, tako na vzhod proti Štajerski kot na zahod proti Skofji Loki. Na vzhodu pa je branil vhod v Tuhinjsko dolino grad v Motniku. Kamnik se mora zato za svoj nastanek in važnost zahvaliti prav Tuhinjski dolini oziroma prehodu po njej. Povsod pa tudi vidimo, da je ob vznožju gradu, zlasti ob vodnih tokih, nastala naselbina obrtnikov, ki so jih tuji gospodarji pripeljali s seboj iz svoje domovine, torej iz nemških krajev, da bi služili potrebam gradu. Prvotna stara naselbina kovačev, usnarjev, mlinarjev in drugih rokodelcev, ki so za svoje delo lahko izkoriščali vodni tok, se je kmalu razrasla v trg. Tako so iz nemirne hudourniške struge Bistrice izpeljali od Grabna pa naprej ob vznožju Malega gradu miren tok Mlinščice, ki je vse do najnovejšega časa, varna pred poplavi Bistrice, zagotavljala vodno moč kamniškim obrtnim delavnicam. Taki naravni pogoji so pač ugodno vplivali na razvoj naselbine, ki je tudi prevzela naslov gradu Kamnika, ležečega na visoki skali nad dolino. Zato je gotovo, da je bil Kamnik trg že za časa Bertolda III., ki je umrl leta 1188. Z našo ugotovitvijo nekaterih zgodovinskih podatkov o važnosti tuhinjske ceste, ki je danes lepo uravnana in asfaltirana, smo hoteli ob IV. zboru gorenjskih aktivistov v Tuhinju, dne 25. junija, dati priznanje vsem prizadevanjem prebivalstva Tuhinjske doline za svoj gospodarski napredek in za delež, ki ga je prispevalo za osvoboditev.

NASLEDNIKI MERANSKEGA VOJVODE BERTOLDA IV.

S prikazom važnosti tuhinjske ceste za nastanek Kamnika smo prekinili razmišljanje o zadolžnem pismu, ki ga je leta 1202 napisal meranski vojvoda Bertold IV. oglejskemu patriarhu Peregrinu. V tem dokumentu je meranski vojvoda za posejnih 1000 breških mark zastavil „oba svoja gradova v Kamniku“. Letnica 1202 pomeni torej prvi zanesljivi podatek o Kamniku in obih gradovih. V tej listini se je meranski vojvoda zavezal, da bo s sinovoma Otonom in Henrikom pomagal oglejskemu patriarhu v njegovem boju s komuno mesta Trevisa. Nikjer pa ne najdemo potrdila, da je prišlo do izpolnitve obljube in da so se obvezniki res bojevali na strani patriarha. Ob izteku pogodbenega roka pa sta oba podpisnika umrla. Najprej je 15. maja leta 1204 umrl patriarh Peregrin, 12. avgusta 1204 pa meranski vojvoda Bertold IV. Ker iz te dobe naše zgodovine najdemo v slovenskih virih o andeških grofih le razdrobljene podatke, smo zaradi boljšega razumevanja dogodkov dolžni nekoliko obsejše osvetliti njihovo delo, saj je bil Kamnik pravno središče andeške posesti v slovenskih krajih.

Bertold IV. je zadnja leta svojega življenja posvetil mnogo pozornosti tudi urejanju družinskih zadev. Najstarejša sinova Oton in Henrik sta bila vedno v njegovi bližini in že vnaprej določena za naslednika andeške posesti: Oton naj bi dobil naslov vojvoda Meranski, Henrik pa mejni grof Istrski. Tretji sin Ekbart je kot bamberski škof imel v oblasti Beljak in Kanalsko dolino, četrti sin Bertold pa je zasedel prestol oglejskega patriarha. Vsi štiri sinovi Bertolda IV. so torej v prvi polovici 13. stoletja krojili usodo slovenskih dežel, zato bomo o vsakem posebej obsejše spregovorili.

Zgodovinski viri navajajo, da je imel Bertold IV. osem otrok, štiri sinove in štiri hčerke. Najmlajša hči Mehtilda je preživela vse svoje brate in sestre in je umrla leta 1254 kot opatica samostana Kitzingen. Ostale tri hčerke pa so doživele različne usode in zavzemajo v zgodovini tiste dobe pomembno mesto. Neža (Agnes) se je leta 1196 poročila s francoskim kraljem Filipom II. Augustom, vendar pa sta se 7. septembra 1200 ločila. V zadolžnem pismu iz leta 1202 vidimo, da je Neža zahtevala kot doto nekaj posestev v naših krajih, ki jih je vojvoda Meranski zastavil patriarhu: „Kar zadeva četrti del teh (zastavljenih) posestev, zaradi katerega teče dedinjska tožba med Bertoldom in njegovo sestro Nežo, obljubi vojvoda s svojimi sinovi, da hoče ravno toliko kolikor pri tem pridobi, dati patriarhu...“ Kot Bertold je tu seveda mišljen četrti vojvodov sin, kasnejši oglejski patriarh. Torej je vojvoda še za življenja zagotovil otrokom naslove in družinska posestva, s čimer pa Neža očitno ni bila zadovoljna in je – najbrž po svoji ločitvi od fran-

coskega kralja – se vzhajneje zadrževala nekaj od Bertoldove dediščine, kot se je leta posvetil duhovskemu stanu. Toda Neža je umrla že 20. julija 1201 in so jo pokopali v samostanu blizu mesta Mantes pri Parizu. Očividno glas o njeni smrti še ni prišel do očeta in bratov do 2. februarja 1202, ko so v Vidmu sestavljali omenjeno zadolžno pismo. Zato je v listini še omenjena dedinjska tožba za Nežo.

Bertoldova hčerka Hedvika se je z 12. letom poročila s poljsko-šlezjskim vojvodom Henrikom Bradatim (Heinrich mit dem Bart). Rodilo se jima je šest otrok. Bila je izobražena (latinščina, glasba, zdravilstvo, ročne spretnosti) in se je hitro naučila poljskega jezika. Del grajskih poslopij je spremenila v bolnišnico, kjer je sama stregla bolnikom, šivala siromakom obleke in kmetom odpuščala dajatve. Svojega moža je rešila iz ujetništva, ko je pozimi šla v Plock k mazurskemu knezu, ki ga je bil ranil in ujel. Hedvika je izmoledevala njegovo prostost, po smrti moža pa je leta 1238 odšla v samostan, kjer je umrla 15. oktobra 1241. Katoliška cerkev je Hedviko prištela k blaženim 26. marca 1267 in praznuje njen god 16. oktobra. Poljaki jo častijo kot sv. Jadvigo.

Zgodovinar Edmund Oefele v svojem delu o andeških grofih navaja, da je imel Bertold IV. pet hčera, pri čemer šteje kot „hčer neznanega imena“ zaročenko s Toljenom, sinom zahumskega kneza Miroslava. Vendar pa do poroke v Istri, ki je bila določena na dan 23. aprila 1190, med Bertoldovo hčerko in Toljenom, skoro gotovo ni prišlo. To potrjujejo tudi navedbe drugih zgodovinarjev, ki omenjajo le štiri Bertoldove hčerke. Verjetno je Bertold določil za nevesto srbskemu kneževemu sinu Toljenu hčerko Gertrudo, divjo, častihlepno, odlično in oblastiteljno žensko, pravo nasprotje svetniške Hedvike. Po smrti cesarja Friderika Barbarosa, ki je Bertoldu podelil naslov vojvode Hrvaške in Dalmacije, so se razmere močno spremenile, ne samo v nemški državi ampak tudi med Srbi in Bizancem. Naslonitev na zapad za Srbijo najbrž ni bila tako privlačna in ženin Toljen je ostal doma, pač pa je Bertold še vedno obračal oči proti vzhodu. Prostrana, rodovitna madžarska ravnina z nepreglednimi polji in pašniki mu je še vedno lebelala v spominu. Ko je v cesarjevem spremstvu vodil križarsko vojsko ob Donavi do Beograda, je pravilno ocenil njene gospodarske prednosti. Nič čudnega ni potem, če je iskal rodbinsko zvezo z madžarskim Arpadovim dvorom. Svojo hčerko Gertrudo je dal v zakon kraljevemu sinu Andreju, ki

je imel hčerko Hedvigo. Njena hčerka Gertruda je zvala oboževan spopad s svojim bratom Emerikom (madžarsko Imre), ki je vladal od 1196 do 1204. Emerik je Andreju priznal, da je nezavisno od kraljeve oblasti vladal v Hrvaški, Dalmaciji in Humu. Po padcu Zadra 1202 se je vnela nova borba med bratom, Emerik je vrgel Andreja v ječo, ženo Gertrudo pa je pregnal. Ko je leta 1204 umrl Emerik, je zavladal njegov sin Ladislav, ki pa je naslednje leto umrl. Emerik je še pred smrtjo osvobodil Štefana in mu poveril upravo kraljevstva. Tako je Andrej prišel leta 1205 na hrvaško-ogrski prestol in poklical nazaj ženo Gertrudo.

Zdaj se je madžarski dvor napolnil s tujci. Gertruda je zbrala okrog sebe mnogo nemških dvorjank in pristašev. Na kraljičino voljo in željo je bil leta 1206 postavljen za nadškofa v Kaloči njen 25-letni brat Bertold (Nadškofijsko mesto Kaloča je ob Donavi, južno od Budimpešte). Papež Inocenc je bil zelo presenečen, saj je zahteval tak položaj 30 let starosti in primerno izobrazbo. Zato je šel Bertold v Italijo v mesto Vicenzo na univerzo. Papež je bil zato leta 1209 prisiljen, da ga potrdi, vendar je Bertold pismeno potrdilo prejel šele leta 1212. Po prihodu iz Italije se je Bertold stalno združeval v kraljičini bližini na dvoru madžarske prestolice. Leta 1209 sta se zatekla na dvor še brata Ekbart, bamberski škof, in Henrik, mejni grof Istrski, ki sta bila obtožena sodelovanja pri umoru nemškega kralja Filipa. Kralj Andrej, ki se je takrat bolj ukvarjal z zunanjo politiko in z vojno proti Bolgariji, je bil zadovoljen, da se mu ni bilo treba ubadati z notranjimi političnimi vprašanji. Državno krmilo je tako prešlo v roke kraljice in njenih treh bratov. Že leta 1209 se je proti Andreju spleta zarota z namenom, da postavi na prestol Belo III., sina v Bizancu umrlega vojvode Geze. V Splitu pa so ga kraljevi ljudje prijeli. Tri leta kasneje so užaljeni domači plemiči spet skovali novo zaroto. Na čelu zarotnikov je bil ban Bank. Kraljico so 28. septembra 1213 umorili. Nekaj zarotnikov so prijeli, toda Bank se je pravočasno umaknil in je ostal celo neznanovan, kasneje pa je postal župan v Bratislavi, od 1217 do 1222 pa slavinski ban. Leta 1217 je kralj Andrej krenil na križarsko vojno, z njim pa je bilo pod vodstvom meranskega vojvoda Otona tudi plemstvo iz naših krajev. Andrej je izčrpal vse domače denarne vire. Prišel je navskriž s plemstvom, ki ga je prisililo, da je izdal leta 1222 tako imenovano „zlato bulo“, s katero je moral priznati plemstvu nove pravice in še bolj oslabil kraljevo oblast. Nadškof Bertold, ki je v kraljevi odsotnosti bil njegov namestnik, je leta 1218 postal oglejski patriarh.

Tudi Elizabeta, hči kralja Andreja in umorjene kraljice Gertrude, ni imela srečnega življenja. Poročila se je daleč v Nemčijo. Njen mož, deželni grof Ludvik von Hessen-Turing je bil surovež, ki je mlado ženo nagal, da je umrla zapuščenca 19. novembra 1231, stara komaj 24 let. Po zgledu svoje tete Hedvike je tudi Elizabeta zgradila bolnišnico in skrbel za siromake. Že pet let po smrti jo je papež Gregor IX. prištel k blaženim. Kot sv. Elizabeta ogrska ali tuhinjska ima svoj god v pratiki 19. novembra. Naslednik kralja Andreja sin Bela IV. (1235 do 1270) pa je postal najmočnejši madžarski vladar, ki je znova utrdil kraljevo oblast in izvedel tudi na Hrvaškem velike upravne reforme. Združeval je v svoji osebi vse lastnosti madžarskih Arpadovčev in meranskega vojvode Bertolda. Bil je pač najslavnejši vnuk Bertolda IV.

Tako smo v glavnem pregledali življenje in delo najimenitnejšega andeškega grofa Bertolda IV., ki ga je cesar Friderik Barbarosa izbral za vojvodo vzhodnih dežel in kateremu se mora tudi Kamnik zahvaliti za svoj vstop v zgodovino. Toda smrt cesarja Friderika je preprečila obnovitev meja Karla Velikega na vzhodu. S tem pa se je tudi spremenila usoda našega ozemlja. Bertold IV. se že od leta 1195 ni več podpisoval vojvoda Hrvaške in Dalmacije, ker sta ti pokrajini pripadali Madžarski in je do tega naslova bil upravičen samo njegov bodoči zet madžarski kralj Andrej. Bertold se posledje naziva samo vojvoda Meranijske. Ker sta Karel Veliki in Friderik Barbarosa tako usodno vplivala na razvoj zgodovine v naših krajih, zaključimo naše poglavje s primerjavo obeh vladarjev! Oba sta vladala večjemu delu Evrope zelo dolgo: Karel Veliki od 768 do 814, Friderik pa od 1151 do 1190. Borila sta se proti Arabcem in hotela zavreti njihovo prodiranje. Karel se je bojeval z njimi v Španiji, Friderik pa jih je šel iskati v Palestino. Oba sta ostala legendarna junaka v izročilu ljudstva. Karla Velikega opevajo francoske epske pesmi kot dobrega in pravičnega Charlemagnea, Friderika Barbarosa pa je nemško ljudsko izročilo povežalo z upanjem na ponovno oživitve sija nemskega cesarstva. Podobno kot naš kralj Matjaž je v legendi spal Barbarosa s svojo vojsko sredi tuhinjskih gozdov in čakal, kdaj pride njegov

DELNO POŠKODOVAN PEČAT MEJNEGA GROFA HENRIKA IV. IZ LETA 1209.

Ob varstvu etnografskih spomenikov se srečujemo z vedno bolj načrtnim in poglobljenim delom. Ne zadovoljujemo se več le s podrobno dokumentacijo vseh primerov kmečkega stavbarstva, ki je obsegala načrte, popise in fotografije, ter je ostala kot dokumentacijsko gradivo, ki je služilo za nadaljnje študijske obdelave; danes se spoprijemamo s preprečevanjem najbolj grobih posegov in adaptacij na posameznih objektih, ki nam, če niso pravilno in načrtno izvedene, uničijo podobo domačije in hrati tudi celotnega naselja.

Ob problematiki varovanja spomeniških objektov vseh vrst se znova in znova srečujemo s splošno problematiko varstva etnoloških spomenikov. Pred dobrim desetletjem so bili posegi na kmečkih arhitekturah še razmeroma redki. Z vedno hitrejšim dviganjem življenjskega standarda pa je narasel tudi pritisk – vedno več je adaptacij, novih gradenj in posegov v bistvene strukture kvalitetne ljudske arhitekture. Arhitektura na vasi se prilagaja novim zahtevam, a tudi novemu okusu. Kljub spornosti in likovni neustreznosti večine adaptacij, ki se jih lotevajo lastniki in uporabniki spomenikov ljudskega stavbarstva, pa moramo priznati, da te le pomenijo korak naprej v izboljšanju stanovanjskih razmer in modernizaciji kmetovstva.

Ekonomsko šibka kategorija prebivalstva, ki je v glavnini danes na odročnih področjih, oddaljenih od mestnih središč – to so polproletarci in pretežni del kmetov – gradi vedno iz največje nuje, zato nenačrtno, poceni in improvizirano. Poglavitni namen je zgraditi ali adaptirati stavbo s čim manjšimi stroški, ne glede na okus ali vsaj minimalne zahteve po kvalitetnem oblikovanju. Nemajhen delež k vsemu prinaša še današnja vesplosna poplava slabega okusa in kiča.

Tudi kultura tuhinjske kašče, kot bi lahko na kratko poimenovali v predhodnem sestavku razloženi izredno zanimivi in trenutno še sorazmerno dobro ohranjeni fenomen ljudske arhitektonske ustvarjalnosti na območju Tuhijske doline, danes izginja. Čeprav je živila ustvarjalno le dobrega pol stoletja (v prvi polovici 19. stol.) in jo je zaradi nasičenosti najti kasneje le kot posamezne eklektične primere, pa je živila kašča kot srce domačije vse do druge svetovne vojne, kar je tudi vzrok za tako veliko število dobrih ohranjenih objektov. Po vojni pa se je s socialno preobrazbo začel njen nezadržan propad. Občutljivo in prazaprav nežno stavbo je vespovsod načel zob časa, kakor hitro je gospodar prepustil vetru, dežju, soncu in snegu streho, ki je kmalu pokazala golo okostje, kakor hitro ni več zamenjal trhljih opažnih desk in je gniloba načela sicer zdrav les. Le nekaj primerov je še, ko je uporabnost in prednost kašče toliko pomembna za lastnika, da jo name-rava obnoviti, kar bo pa gotovo storil z neprimernimi materiali, ker je povsem izgubil občutek in smisel tako za lepoto kot za uporabnost domačih materialov. Temu je kriva industrializacija, ki je vnesla popolno zmedo v estetske norme preprostega človeka. Pred očmi nam izginja dragoceno materialno spričevalo o naši kulturi, čeprav za to ceno ne smemo zaustavljati napredka in sočasne preobrazbe vasi in njenih sestavnih delov, ki se morajo v funkciji popolnoma preobraziti.

Rešitve za ves kompleks ni. To bi bilo namreč pogojeno s prevelikimi finančnimi izdatki ter prisiljeno stagnacijo pri razvoju dela gospodarskih poslopij, čeprav bi se morda dalo kaščo uporabiti v nove namena, kar pa bi bilo spet mogoče le z delno predelavo (predvsem vstavitve novih svetlobnih odprtín). Morda bo v najboljšem primeru v danih možnostih mogoče ohraniti nekaj posameznih kašč, ki bodo s svojo izredno skladno zunanostjo in izredno prostorsko pogojenostjo pomagale ohraniti del ambientov.

Odgovor na vprašanje, čemu ohranjati kašče, če niso več potrebne, in ali ni dovolj, če jih temeljito opišemo in zarišemo, je nedvoumno. Nobena slika in noben opis ne moreta dati kvalitete, ki je pri vseh arhitekturnih stvaritvah najpomembnejša, to je vtis, ki ga ima objekt v prostoru, sam po sebi in svojih proporcijah ter v skladu z mikro in makroambientom. To pa je tudi odgovor na stalno ponavljajoče se vprašanje o potrebnosti ohranjanja kašče. Če je v nekem primeru cela skupina arhitekturnih stvaritev tako vključena v svojo „domovino“, da postane pravi simbol za določeno teritorialno območje, je brez dvoma, da je poštena edino rešitev, ki vsebuje napore za ohranitev čim večjega števila teh simbolov. Skoraj isto, kot odmisli si tuhinjsko kaščo, bi bilo v večjem merilu predstavljati si na primer gorenjsko pokrajino brez kozolcev...

Ker se zdi, da tuhinjskih kašč je ne bo mogoče ohranjati v njihovem prvobitnem ambientu, kljub možnostim, da se uporabijo kot shrambe za vsakovrstno orodje, za občasno shranjevanje sadja, polsuhe krme, listja ter druge stelje in podobnega, bo treba poseči po skrajni rešitvi, to je prenesti kašče kot muzejske eksponate v novo okolje.

Ze leta 1895 so Čehi postavili izbrane primerke svoje ljudske arhitekture kot muzejsko razstavo v Pragi. Od tedaj dalje so skušali vespovsod po svetu

NOVA PODOBA TUHINJSKIH KAŠČ (2)

Muzej tuhinjskih kašč v Zapricah

reševati problem relativno krhke in časovno neobstoje ljudske arhitekture na podobne načine in po enem izmed takih muzejev na prostem na Švedskem je prišlo v uporabo tudi ime „skansen“. Danes sicer kljub še večji ogroženosti kot pred pol stoletja, prevladuje v strokovnih krogih misel, da s

NAČRT UREDITVE KAŠČ NA PLATOJU PRI MUZEJU

SKAUSEN KMEČKE ARHITEKTURE V TIHANYJU NA MADŽARSKEM

prenašanjem posameznih arhitektur v nove ambiente izgublamo del njihove pristnosti in njihov stik z ambientom, za katerega so bile zgrajene. Zato so dosti boljše rešitve tako imenovani pokrajinski skanseni, to so ohranitev celih vasi ali njihovih delov v kraju, v prvobitni obliki in funkciji. Take rešitve je moč videti v Angliji, na Češkem, Madžarskem (le deli vasi ali posamezne hiše, vendar kar 23 takih skansenov) itd. Po vseh deželah imajo tako prezentirani spomeniki ljudske arhitekture enako velik obisk kot spomeniki visoke umetnosti.

Pri nas pa je na žalost usoda kulturnih spomenikov preprostega človeka še vedno pod vtisom, da le-ti simbolizirajo zaostalost in revščino, kar je seveda daleč od resnice. Bogatejši narodi so namreč prav na to svojo „revščino“ ponosni in jo čuvajo enako kot največje umetnostne spomenike.

Šest podrtih kašč v Tuhijski dolini samo v zadnjih treh letih (morda jih je celo več) je narekovalo, da za vsako ceno skušamo rešiti, kar se rešiti da. Podatek, da je bila prva odkupljena, prenesena in na novo postavljena kašča za vsega 3500 novih dinarjev, lahko zgovorno ilustrira, s kakšnimi osebnimi napori in s kako majhno družbeno pomočjo se morajo reševati pomembni kulturni spomeniki slovenskega naroda – primerjajmo le ceno najmanjšega vikenda, ki služi vedno le kot luksuz posamezniku in ki vedno preseže ceno nekaj milijonov ali celo nekaj desetih starih milijonov...

Z enakimi, dasiravno včasih nerazumljenimi osebnimi napori se postavljajo že druga kvalitetna lesena kašča na platoju ob gradu Zaprice in prepričana sem, da bo vendarle mogoče dano si nalogo izvesti do kraja. Po projektu soavtorja študije o tuhinjskih kaščah, objavljene v Kamniškem zborniku leta 1968, dipl. ing. arh. P. Fistra naj bi v sadovnjaku, ki je za kašče vedno značilen ambient, postavili vsaj pet najznačilnejših primerkov tuhinjskih kašč, ki so sicer zaplane uničenju. Prikazane bodo tako v časovnem kot oblikovnem razvoju od najstarejše iz leta 1793, ki je še enocelična, do likovno najbogatejše, dvočelične iz prve polovice 19. stol., ki je dalo prazaprav svoj pečat tuhinjskim kaščam. V njih in ob njih naj bi prikazali vse pripadajoče kmetijsko orodje in opremo (stiskalnice za sadje, vozove, poljedelsko orodje, notranjo opremo kašč z značilnimi predali za žito ipd.). Tako oblikovani zunanji prostor ob prvem slovenskem tematskem muzeju ljudske arhitekture ali „muzeju kašč“, ki bi bil dopolnjen še z lesenim značilnim tuhinjskim vodnjakom na vreteno in morebiti tudi s kozolcem, bi lahko služil poleg svoje osnovne didaktične naloge muzeja na prostem tudi povsem novi funkciji. Njegov okvir bi bil izredno primeren za oživljanje določenih ljudskih običajev, na primer kmečkih praznikov, zlasti v jesenskem času itd. Možnosti, ki jih nudi taka postavitev, je res veliko.

Morda bo tako le mogoče ohraniti del kulturne dediščine, del naše materialne kulturne zgodovine, del pričevanja o naši preteklosti ter del izrednih dosežkov preprostega umetnika, ki mu je čas že podal svojo oceno in ki bo ostala ena najvišjih. Če bomo dovolili, da bo naš čas vse to brezdušno uničil, nas bo zgodovina v bodočnosti imela za družbo, ki ji niso bile mar kulturne dobrine in ki je za osnovo vsega „napredka“ vzela le golo materialno korist.

MAJDA FISTER

čas. Legendo je vnovič v preteklem stoletju oživil pruski ekspanzionistični militarizem, ki je potreboval svojega junaka. Leta 1896 so v Kyffhaeusenu postavili Barbarosi spomenik, ki mu zlepa ni para. Porabili so 25.000 kub. m kamna, stopnice, ki vodijo k spomeniku, pa so dolge dva in pol kilometra. In nazadnje je ime Barbarosa uporabil Hitler za načrt napada na SZ v minuli vojni.

HENRIK IV. KAMNIŠKI

Po smrti Bertolda IV. sta si, kakor smo že omenili, brata Oton in Henrik razdelila andeške nepremičnine. Oton je dobil naslov vojvode Meranskega in večino posestev na Bavarskem, ob Donavi in Innu, Henrik pa je ostal naslov mejnega grofa Istrskega in vsa posestva na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem z vsemi fevdi v teh deželah ter grad Wolfratshausen na Bavarskem. Spočetka sta se brata razumela in skupno reševala družinske zadeve. To dokazuje listina patriarha Bertolda iz leta 1232 o ustanovitvi špitala v Kamniku. Vsaj tako bi lahko razumeli njegovo ugotovitev, da sta špital v Kamniku utemeljila brata Oton, vojvoda Meranski, in Henrik, mejni grof Istrski. To je moralo biti kmalu po smrti očeta Bertolda IV., torej leta 1204 ali pa 1205, ko sta brata v Kamniku, upravnem središču andeških posestev na slovenskih tleh, urejala nasledstvene zadeve. Bertolda IV. so pokopali v grobnici samostana Diessen na Bavarskem, kakor vse njegove prednike. Kmalu pa se je začel Henrik pritoževati, da je bil pri dedišči oškodovan. Dokazoval je in zahteval še nekaj gradov ob Innu na Tirolskem, vendar tudi pri kralju Filipu s svojo pritožbo ni uspel. Oton je užival veliko zaupanje, izvirajoče še iz ugleda, ki ga je imel pri cesarju in nemškemu plemstvu njegov oče Bertold IV. To potrjuje tudi dejstvo, da je kralj Filip Švabski iz rodbine Staufov dal Otonu za ženo svojo nečakinjo, bratovo hčerko, z grofovstvom Burgundijo in naslovom palatinskega grofa burgundskega. Henrik je menil, da bo z otom, ki mu jo bo prinesla nevesta iz Burgundije, Otonovo premoženje znatno naraslo in je ponovil svojo zahtevo pri kralju, ki ga je vnovič zavrnil. Oton se je zdaj večinoma mudil na Bavarskem in Burgundiji, Henrik pa se je ustabil v Kamniku, od koder je obiskoval svoja posestva po slovenskih deželah in Istri. Čeprav iz te dobe nimamo dokumentov, je vendar iz vsega razvidno, da je pogosto bival v Kamniku in na Gorenjskem. Vetrinjski samostan na Koroškem je dobil na naši strani mnogo posestev kot poslednjo vojlo darovalcev ali pa jih je kupoval, seveda le s privolenjem mejnega grofa Henrika. In prav iz teh kupnih potrdil vzemo, kje se je Henrik mudil. Večina jih je iz leta 1207. V tem času si je Henrik tudi poiskal nevesto. Izbral je edino hčerko Alberta Višnjegorskega, ki je imel veliko posestev na Dolenskem s središčem v Višnji gori. Albert Višnjegorski (de Wicshelbergh) se je udeležil ob strani Bertolda IV. križarske vojne v Palestini in je pripeljal do Niša plemstvo in vojake iz naših krajev.

Ko potujemo danes čez Ljubelj na Koroško, vzbujajo onkraj državne meje našo pozornost cerkev sv. Lenarta pod Ljubeljem, most čez Dravo in visoko nad reko grad Humberk (Hollenburg). Grad Humberk je salzburška cerkev dala štajerskemu vojvodu, v njem pa so gospodovali njegovi ministrali. Ko je marca 1246 umrl zadnji Humberški gospod plemeniti Sviker, so gospodstvo dobili njegovi sorodniki, gospodje iz Ptuj. Največji cerkveni posestnik tod pa je bil cistercijski samostan v Vetrinju, ki mu je leta 1207 kralj Filip potrdil nedotakljivost. Samostan je že v 12. stoletju pridobil veliko novih posestev, ki jih je v 13. stoletju že zaokrožil (arondiral) in utrdil proti napadam in nasilni lastitvi. Njegov cilj je bil, da si zavaruje važno pot preko Drave pri Humberku in preko Ljubelja na Kranjsko, da bi imel varno povezavo s svojimi kranjskimi posesti. Ze iz leta 1207 je listina, s katero mejni grof Henrik poklanja vetrinjskemu samostanu cerkev sv. Lenarta: „Henrik, mejni grof Istrski, naznanja solnograškemu nadškofu Eberhardu, da je vetrinjski cerkvi podelil cerkev sv. Lenarta na Ljubelju z vsemi pritliklinami in da se Almeriku iz Humberka, ki jo na nedovoljen način nadleguje, ne sme verjeti, da mu je bila zastavljena.“ Kasneje je Henrik podelil patronat te cerkve svojemu bratu ogleskemu patriarhu Bertoldu. Most preko Drave pa si je pridobil vetrinjski samostan pred letom 1224. Darilno pismo, ki ga je napisal Sviker iz Humberka je potrdil koroški vojvoda Bernard. V njem je rečeno, da je dobil vetrinjski samostan most čez Dravo v večno posest z željo, naj hodijo čezenj ubogi in bogati, ne da bi dajali kako mitnino. Za popravilo mostu je podelil Sviker samostanu goro Sehter in eno kmetijo v Svetni vasi, vojvoda Bernard pa še kmetijo v Glinjah. Tako si je vetrinjska cerkev zagotovila važno pot čez Ljubelj, kasneje pa, kakor bomo videli, tudi pot skozi Tuhijsko dolino. V bližini vetrinjskega samostana so Spanheimi položili temelj Celovcu, bodočemu glavnemu mestu Koroške, ki ga je vojvoda Bernard sredi 13. stoletja povzdignil v mesto.

Naslednje listine nam dokazujejo, da se je istrski mejni grof Henrik mnogo mudil v Kamniku in urejal posestne razmere na svojem ozemlju na Gorenjskem, obenem pa tudi iz njih vidimo, kako si je samostan v Vetrinju pridobil nova imetja na Kranjskem. Listine je izdajal Henrik „v svojem gradu v Kamniku“ ali pa na Gorenjskem. Iz časa po letu 1205 je naslednja listina, ki jo hranijo v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu, kakor tudi vse ostale listine, ki jih tu navajamo: „Henrik, mejni grof Istrski, naznanja,

da je Matilda, mati njegovih ministralov Teodorika iz Gutenberga pri Trziču na Gorenjskem in Henrika po smrti svojega sina Teodorika prodala cerkvi v Vetrinju posestvo v Babnem vrhu (Babenwort) za 50 mark. Od te vsote je prepusila 20 mark omenjeni cerkvi v dušni blagor sina Teodorika, ki je v njej pokopan. Ostalih 30 mark je cerkev že plačala. Vse to se je zgodilo z roko mejnega grofa Henrika, ki izjavlja, da bo varuh in branitelj imenovanih posestev.“ Kot pričre so omenjeni Gerloh iz Kamnika, Eberhard Limbarski in njegov sin Henrik, Albero iz Dupelj in mnogi drugi.

Iz leta 1207 je ena najvažnejših listin, ki jo je lastnoročno napisal Henrik v svojem gradu v Kamniku: „Henrik, mejni grof Istrski, naznanja, da je njegov ministral Gerloh iz Kamnika s svojo soprogo Truto in s svojimi sinovi prodal vetrinjskemu opatu Konradu in njegovemu samostanu za 33 mark tri kmetije s pašniki, gozdi, vodami in drugimi pritliklinami zraven Preddvora v vasi imenovani Breg in lastnoročno položil to podelitev na oltar sv. Marije v Vetrinju. Priče teme dejanju, ki sem ga napisal lastnoročno v mojem gradu v Kamniku, so: Ulrik, kamniški župnik, duhovnika Wilfing in Humbert, grof Albert Višnjegorski, Henrik iz Hagenove, Gerloh iz Jeterbenka (pri sv. Katarini na Gorenjskem), Ortolf iz Krškega, Ortol iz Blagovne pri Celju, Eberhard iz Vrat (kraj Vrata – Toerl – Portja je danes mejni prehod na cesti Trbiž–Beljak), Henrik iz Podkrosna (nemško Gurenz pri Celovcu), magister Pontigel zdravnik, in še številni drugi plemeniti in neplemeniti.“ Zakaj navajamo vse te priče, ki so podpisale listino in ki jih navaja tudi zgodovinar Franc Kos v svojem Gradivu V, št. 123? Le zakaj? V prvi vrsti, da vidimo koliko verodostojnih prič je moralo jamčiti pristnost take listine, v drugi vrsti pa hočemo pokazati, koliko brezdne in lačne gospode se je gnelo okrog kamniškega gospodarja, ki so mu morali kašče polniti slovenski tlačani in zanj gojiti živino. Kje so vsi ti vitezi stanovali v Kamniku? V obeh gradovih je bilo najbrž dovolj prostora za tako številno spremstvo mejnega grofa. Ali pa so morda že takrat zidali v mestu hitre razni plemiči in vitezi, ki jih vidimo stalno v družbi mejnega grofa kot nekako telesno stražo ali oboroženo spremstvo. Seveda grof ni mogel potovati sam na svojih pogostih potih po naši deželi.

V Bregu je bila takisto leta 1207 napisana listina, s katero je vitez Vulfing, podložnik Gebharda iz Kokre s privolenjem svojega gospodarja in njegove matere Alene prodal vetrinjskemu samostanu tri kmetije z vsemi pritliklinami za 23 mark. Na prigibu listine visi pečat mejnega grofa Henrika. Tudi Henrik je bil med darovalci vetrinjskega samostana: „Henrik, mejni grof Istrski, podeli vetrinjskemu samostanu v dedno last kmetijo z devetimi podložniki. Priče: Jaz, Henrik, ki sem to sestavil, Albert, grof iz Višnje gore, Henrik Pris mlajši in njegov vitez Markvard, kaplan Henrik, Ulrik kamniški župnik, Grifo iz Stude, Gerloh iz Kamnika, Oto iz Jeterbenka, Eberhard iz Limberka pri Moravčah in mnogi drugi plemeniti in neplemeniti.“ Del višesega pečata mejnega grofa Henrika je ohranjen v arhivu Zgodovinskega društva v Celovcu. Pisar mejnega grofa Henrika je bil župnik Henrik iz Velesovega, ki je napisal večino listin in je na njih omenjen tudi kot prič. Verjetno je bil stalno v spremstvu mejnega grofa. Ker je iz leta 1207 ali še prej naslednja listina, v kateri je imenovana Sofija Višnjegorska že kot soproga mejnega grofa Istrskega, smemo zaključiti, da se je Henrik oženil prejšnje leto, to je leta 1206. Listina se glasi: „Istrska mejna grofica Sofija (Sophia dei gratia Istriae marchionissa) podeli v blagor svoje duše in duš svojega očeta, matere in soproga mejnega grofa Henrika svoji dekl Engelburgi, soprogi Ruperta zarezalca, svobodo, tako da naj morebitni njeni sinovi, ko dorastejo za zenitev, plačujejo samostanu v Stični pet denarjev.“

Henrik je svojo ženo pripeljal v svoj grad v Kamniku, saj je bilo tu, kot vemo, središče njegovih posestev in njegovo stalno bivališče. Gotovo ji je hotel predstaviti njen bodoči dom v kar najlepši luči. Obdan s številnim spremstvom je bil takrat Henrik pač najimenitnejši gospod na Kranjskem. Ali ne bi bilo logično, da je tudi naselbino v podnožju svojih obeh gradov, ki ji je njegov ded Bertold III. podelil trške pravice, povzdignil v mesto? Čeprav nam ni o tem ohranjen noben dokument, bi smeli sklepati po vsem tem, kar nam je znane, da je prva leta Henrik prebival največ v Kamniku in da je možno, da je trgu Kamniku podelil mestne pravice. Tudi dejstvo, da je njegov tast Albert Višnjegorski podpisoval listine v Kamniku kot prič, kaže na to, da je žena Sofija s svojim očetom živela pri možu Henriku v Kamniku. To bi bila prva možnost, da je Kamnik postal mesto. Videli bomo kasneje, da je možen še en datum, po katerem bi lahko Kamniku pripisali napredovanje v mesto.

OTONOVA SVATBA Z ŽALOSTINIM KONCEM

Po vsem delovanju mejnega grofa Henrika je kazalo, da si bo ustvaril prav trden položaj na naših tleh. Z Istro, štajerskimi in kranjskimi andeškimi posesti ter doto svoje žene, edine dedinje obširnih posestev Alberta Višnjegorskega, je bil najmočnejši zemljiški gospod na Kranjskem. Njegovo bivališče Kamnik je bilo najimenitnejše mesto v deželi. Oton pa je predvsem prevzel dedna družinska posestva na Bavarskem in se pripravil na svatbo z

Beatrico Burgundsko, nečakinjo kralja Filipa, ki so ga podpirali vsi najimenitnejši gospodi iz naših krajev. V juniju 1208 je bilo zbrano na svatbi v Bambergu vse nemško plemstvo in mnogo uglednih gostov iz naših krajev. Na dan svatbe, dne 21. junija 1208, je sredi najboljšega razpoloženja kot strela z jasnega povzročila prepad nasilna smrt kralja Filipa, ki ga je umoril Oton iz Wittelsbacha. Kot skrovcira umora so osumili mejnega grofa Henrika in njegovega brata Ekberta, bamberskega škofa. Ta dogodek je imel usodne posledice za Henrika in za velik del slovenske zemlje.

Zgodovinarji so ugotovili, da so Henrika in njegovega brata Ekberta po nedolžnem obsodili. Nobenega povoda nista imela, da bi sodelovala v zaroti proti kralju Filipu, pa tudi nobene koristi nista mogla pričakovati od njegove smrti. Vendar pa zgodovinar Oeefe navaja nekaj okoliščin, ki so dale povod, da so obdolžili oba brata. Po očetovi smrti sta se Oton in Henrik nekaj sporekla glede dediščine. Kakor že vemo, je dobil Henrik poleg Istre in naslova mejnega grofa še vsa rodbinsko imetje na Kranjskem s središčem v Kamniku, dalje vsa posestva na Štajerskem, Koroškem in Tirolskem, na Bavarskem pa grad Wolfratshausen. Hotel pa je še imeti posestva ob Innu in Donavi. Zahteval je od cesarja Filipa, naj posreduje, da mu Oton vrne nekaj posestev, vendar ni bil uslišan. Kralj je njegove zahteve ponovno zamikal. Morda je v zvezi s to odklonitvijo Henrik izrazil kako negotovanje proti kralju Filipu, kar je kasneje dalo povod usodnemu sumničanju. Tudi je morda res, da je dal Henrik morilcu Otonu Wittelsbaškemu na voljo nekaj vojakov, vendar pa ni vedel nič o zaroti niti o tem, zakaj bo prosilec rabil vojake. Očitani so tudi Henriku in Ekbertu, da sta pomagala morilcu na begu. Skratka, vse te okoliščine so bile usodne za obsodbo, ki so jo izrekli še istega leta v novembu na zborovanju knezov v Frankfurtu. Po zakonu pa je moralo o razsodbi sklepati še sodišče na Bavarskem, kjer sta se obsojenca iz andeške rodbine rodila. Obsodba knezov, ki so jo potrdili 6. januarja 1209 v Augsburgu, se je glasila na izgubo vseh časti in zaplembo vsega imetja in fevdov. V Cremoni v Italiji je Filipov naslednik cesar Oton IV. 8. maja 1210 izdal listino v zadevi izobčenja Henrika IV., v kateri izjavlja, da so na glavnem zboru v Frankfurtu zbrani knezi Henriku, nekdanjemu mejnemu grofu Istrskemu, zaradi velikega zločina, ki ga je napravil nad njegovim prednikom Filipom, odrekli Kranjsko in Istrsko marko z grofinskimi pravicami in vsem ostalim, kar sodi zraven, ter njegov fevd in alod. Cesar dalje pravi, da je Istrsko marko po fevdnem pravu podelil svojemu fevdniku bavarskemu vojvodu Ludoviku. Pozneje pa je prišel na njegov dvor v Augsburg ogleski patriarh Wolfer ter v navzočnosti knezov iz pristnih listin dokazal, da je kralj Henrik III. leta 1077 podaril Istrsko marko Ogleski cerkvi. Cesar pravi, da je spoznal resničnost njegove izjave in ker ni hotel, da bi Ogleska cerkev zaradi njega ostala brez takega častnega in koristnega fevda, se je vojvoda Ludovik Bavarski odrekel Istrski marki, ki jo je nato on z vsemi častmi, vsemi pritliklinami in vsa cesarsko pravico za večne čase podelil Ogleski cerkvi. Med pričami je tudi grof Majnhard iz Gorice (Kos, Gradivo V., št. 160). O Kranjski marki ni v tej listini nobenega govora, da bi jo cesar podelil patriarhu, vendar pa se v listini z dne 18. decembra 1210 patriarh Wolfer podpisuje kot „mejni grof Istrski in Kranjski“. Cesarjeva listina, ki prazaprav govori o kot da je sestavljena leta 1208, omenja tudi, da je Henrik poleg Istrske marke zgubil tudi svoje alode. Alod je taka svobodna posest, ki ni bila vezana na fevdalno posest. Andeški alodi ali družinske posesti so bili pri nas predvsem vsa Gorenjska od Ločice pri Motniku pa do Kokre in Preddvora ter čez Ljubelj na Koroško. Tudi Lož, Slap in Vipava so bili družinski alodi andeške rodbine. Torej bi po pravdoreku knezov Henrik izgubil tudi Kamnik. Vendar so Kamnik in ostala družinska posestva na slovenskih tleh prisodili Henrikovu bratu Otonu, ki jih je hotel ohraniti za brata, potem ko se bodo politična nasprotstva nekoliko pomirila. Zalostna usoda je doletela Henrikova posestva na Bavarskem. Grad Wolfratshausen se je dolgo upiral vojvodi Ludoviku, ki ga je končno vendarle osvojil in razrušil. Tudi samostan Tengernsee, ki mu je bil Henrik odvetnik in zaščitnik, so požgali in oplenili, da je utrpel veliko škodo. Toda Henrik se je zastoj upiral na Bavarskem. Kmalu je bil str in je moral zapustiti deželo. V marcu 1209 se je v spremstvu redkih zvestih podal iz Bavarske, potem pa se je z Otonom iz Vovber (Henneberg) napotil v Rim v upanju, da opere krivdo. Od tod je šel na Madžarsko k sestri Gertrudi, kraljici ogrski, kamor se je zatekel tudi brat Ekbert, bamberski škof. Tudi brat Bertold je bil takrat že nadškof v Kaloči. Toda kmalu se je za Henrika položaj izboljšal in leta 1211 ga že srečamo na Štajerskem. V Slovenjem Gradu je 24. avgusta 1211 podpisal neko kupno pogodbo. Brat Oton mu je prepustil kranjska in štajerska posestva s Kamnikom in Slovenjem Gradcem. Vojvoda avstrijski Leopold Babenberški ga je zelo prijazno sprejel in Henrik je na njegovih listinah večkrat podpisan kot prič. Ko je meranski vojvoda Oton spet postal pristaš kralja Friderika, je bila nedolžnost Henrika tudi na dvoru priznana. Leta 1220 že srečamo Henrika s kraljem Friderikom v Italiji, kjer podpisuje kraljeve odloke in listine kot prva prič. Vedno se Henrik podpisuje kot mejni grof Istrski, čeprav je isti naslov uporabljal tudi ogleski patriarh Wolfer. Toda glavna Henrikova skrb velja odslej samo staremu družinskemu imetju ali alodu Kamniku in Slovenjem Gradu.

delovni kolektivi čestitajo * delovni kolektivi čestitajo

Podjetje »MESO« KAMNIK

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU
VSEM CENJENIM ODJEMALCEM
IN DELOVNIM LJUDEM!

ŽIVILSKA INDUSTRIJA KAMNIK

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU
IN PRIPOROČA SVOJE KVALITETNE
PROIZVODE!

Splošno gradbeno podjetje

»GRADITELJ« Kamnik

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU —
27. JULIJU — VSEM OBČANOM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM!

- Priporoča svoja kvalitetna gradbena dela, ki jih
- opravi hitro, solidno in poceni

Tekstilna tovarna »SVILANIT« KAMNIK

vam nudi:

- brisače za dom, plažo in potovanje iz UNI, VELUR in TWIN FROTIRJA
- konfekcijske izdelke iz frotirja
- moške kravate

PRIPOROČAMO SE IN ČESTITAMO
VSEM OBČANOM OB OBČINSKEM PRAZNIKU!

FRANC PUGELJ avtoprevoznništvo Bazoviška 5, Kamnik

čestita ob prazniku kamniške občine
in se cenjenim strankam priporoča s svojimi
hitrimi in kvalitetnimi storitvami!

KRAJEVNA SKUPNOST KAMNIK

razpisuje po sklepu sveta krajevne skupnosti
delovno mesto

TAJNIKA KRAJEVNE SKUPNOSTI

Honorarna zaposlitev za približno 4 ure dnevno.
Pogoj: kandidat mora imeti strokovno usposobljenost
gradbene smeri, smisel za komunalno urejanje in spo-
sobnost za potrebno administrativno poslovanje.
Pismene vloge sprejema krajevna skupnost Kamnik,
Titov trg 1.

INDUSTRIJA POHIŠTVA

»STOL« Kamnik

ČESTITA
OB OBČINSKEM
PRAZNIKU —
27. JULIJU —
VSEM DELOVNIM
LJUDEM!

OBRATNO PODJETJE

»SLOGA« Moste

čestita vsem delovnim
ljudem ob občinskem
prazniku in priporoča
svoje izdelke!

Čestitkam
ob občinskem
prazniku
se pridružuje tudi

Lončarska zadruga Komenda

Vsem gostom
in občanom čestita
ob občinskem prazniku
— 27. juliju

»PLANINKA«

Gostinsko podjetje
iz Kamnika

OB OBČINSKEM PRAZNIKU — 27. JULIJU —
ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM

industrijsko podjetje »ALPREM« Kamnik

Priporoča svoje izdelke in usluge:

- izdelovanje in montaža oken, vrat, vetrolofov, pregradnih sten, fasad iz aluminija itd.
- opremo za samopostrežne trgovine in klasične trgovine vseh vrst
- stavbno ključavničarstvo

Komunalno podjetje

KAMNIK

čestita ob občinskem
prazniku vsem
občanom Kamnika
in se priporoča
s svojimi uslugami!

Gozdno gospodarstvo
Ljubljana

obrat Kamnik

se pridružuje
čestitkam
za občinski praznik —
27. julij

Industrijski kombinat »SVIT« KAMNIK

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU
IN PRIPOROČA SVOJE IZDELKE:

- elektroinstalacijski material — vsi varovalni elementi in izdelki iz steatita za potrebe industrije
- dekorativna keramika
- elektroizolacijski material — beugier cevi, oljno platno, oljni papir, trakovi
- vse vrste polirnih in brusilnih past za kovinsko in lesno industrijo, razna čistilna sredstva za gospodinjstva
- vse vrste modnih gumbov
- PVC vodovodne in bergman cevi
- vse vrste plastične embalaže za kemijsko in farmacevtsko industrijo
- razni poliester profili in cevi ter elementi po želji kupca

»TITAN« Kamnik

TOVARNA KOVINSKIH IZDELKOV IN LIVARNA

PROIZVAJA

- fitinge, črne in pocinkane — ključavnice navadne in cilindrične
- gospodinjne strojčke — ulitke iz sive in temprane litine

CENJENIM ODJEMALCEM PRIPOROČAMO NAŠE
IZDELKE IN JIM ČESTITAMO ZA OBČINSKI
PRAZNIK!

Podjetje »KAMNIK« v Kamniku

ČESTITA VSEM OBČANOM

IN DELOVNIM KOLEKTIVOM

OB OBČINSKEM PRAZNIKU — 27. JULIJU!

Trgovsko podjetje »KOČNA« v Kamniku

ČESTITA VSEM OBČANOM

IN DELOVNIM KOLEKTIVOM

OB OBČINSKEM PRAZNIKU

LJUBLJANSKA BANKA

podružnica KAMNIK

čestita vsem vlagateljem
in delovnim ljudem
za občinski praznik!

Tovarna pogrebne opreme

»MENINA«

Šmarca pri Kamniku

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU
VSEM DELOVNIM LJUDEM!

Kamniška kronika

JUNIJ 1972

POROKE: Marijan Bajde z Duplice, delavec, star 24 let, in Marija Simenc iz Mengša, trgovska pomočnica, stara 23 let; Peter Baloh iz Ljubljane, strugar, star 23 let, in Marija Pančur iz Zg. Tuhinja, tapetnica, stara 22 let; Tomo Bonač iz Ljubljane, lesni inženir, star 28 let, in Vesna Stenar iz Ljubljane, strokovna prevajalka, stara 26 let; Anton Fiere iz Kamnika, vrtnar, star 27 let, in Pavla Rode iz Zagorice, laborantski tehnik, stara 21 let; Franc Galjot iz Podgorja, kmet, star 41 let, in Marija Hribar iz Laz, delavka, stara 30 let; Vincenc Jereb iz Most, monter centralne kurjave, star 26 let, in Marta Žagar iz Most, delavka, stara 18 let; Jože Kavčič iz Most, mizar, star 24 let, in Ljudmila Benda iz Suhadol, tapetnik, stara 21 let; Mihael Kavka iz Domžal, gradbeni tehnik, star 24 let, in Mihaela Vrhovnik iz Tunjic, trgovska pomočnica, stara 19 let; Stanko Kuhar iz Podboršta, tapetnik, star 26 let, in Antonija Jerman z Gmajnice, delavka, stara 18 let; Stanislav Lazar iz Kolovrata, kmet, star 42 let, in Marija Goričan iz Zg. Motnika, delavka, stara 33 let; Milan Mravlje z Duplice, delavec, star 22 let, in Ivanka Dragoš iz Kamnika, delavka, stara 17 let; Mihael Orešnik iz Goričice, soboslikar, star 26 let, in Bernardka Pavlič iz Sp. Palovč, krojačica, stara 19 let; Janez Pirš iz Smarce, strojni ključavničar, star 24 let, in Marija Oražem iz Kamnika, uslužbenka, stara 20 let; Franc Popit z Duplice, monter, star 22 let, in Štefka Starovasnik iz Podstudenca, trgovska pomočnica, stara 19 let; Franc Spruk z Gozda, delavec, star 28 let, in Franciška Spruk s Hriba, kmečka delavka, stara 24 let.

SMRTI: Jože Cerar iz Kamnika, invalidski upokojenec, star 60 let; Franc Klemenč iz Stolnika, delavec, star 49 let; Peter Lužar iz Žej, tesar, star 44 let; Terezija Mavrič iz Kamnika, družinska upokojenka, stara 83 let; Alojz Osolin z Duplice, osebni upokojenec, star 75 let; Lavrencij Petrič z Brega, kmet, star 57 let; Marija Stele iz Mlake, prevžitarica, stara 74 let.

ZITO LJUBLJANA OBRAT VESNA KAMNIK — pekarna in slaščičarna

čestita vsem občanom
ob občinskem prazniku
— 27. juliju!

Obrtno montažno podjetje »ZARJA« Kamnik

čestita vsem delovnim
ljudem ob občinskem
prazniku
in se priporoča za :

- elektroinstalacijska dela
- vodovodno-
instalacijska dela
- kovinsko
konstrukcijska dela
- kleparska dela
- pleskarska
in slikarska ter
- steklarska dela

TOVARNA USNJA KAMNIK

PROIZVAJA:

- vse vrste svinjskega usnja
za oblačilno in obutveno stroko

IN VAM NUDI:

- usnjeno konfekcijo in
- plastično obutev

SE PRIPOROČAMO IN ČESTITAMO OB OBČINSKEM PRAZNIKU —
27. JULIJU — VSEM OBČANOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM!

50 let gorske reševalne službe v Kamniku

Letos praznuje Gorska reševalna postaja Kamnik 50-letnico organiziranega gorskega reševanja v Kamniških planinah.

Za ta visoki jubilej gre zahvala takratni podružnici slovenskega planinskega društva v Kamniku, predvsem pa gorjanom — gorskim reševalcem iz Kamniške Bistrice, Stranj in Stahovice, ki so bili vedno in v vsakem času pripravljeni pohiteti ponesrečenim planincem na pomoč.

Tem pionirjem naj bo posvečen moj skromen prispevek.

Bili so časi, ko je gorska reševalna služba v domišljiji neprizadetih predstavljala le podobo poslednjih spremljevalcev ponesrečenca v gorah — z mrtvim truplom vračajočih se

Kdo še ni enkrat v življenju zgrešil koraka, kdo je še vedno mislil na vse in ni na ničesar pozabil, kdo še ni nikoli odtrgal rože ob stezi? — Nedolžne človeške lastnosti stokrat nezaznane v vsakdanjem življenju — v gorah izivajo smrt.

Z odkrivanjem Alp in nastankom gorništvja so se z vsakim dnem pogosteje dogajale tudi nesreče.

Matterhorn in severna stena Eigerja — predstavnika najtežjih do danes doživetih gorskih katastrof, sta obenem tipična primera prehoda iz klasičnega osvajanja gora (leto 1965) k moderni alpinistiki. In že nam nič koliko alpskih vrhov vstopa v spomin z nemimi sporočili o

mosvojitev gorske reševalne službe.

Ne samo iz Triglavske severne stene, iz Prisojnika, Ponc, Stenarja, Razorja in Skrlatice, iz Stola, Kofc in Storžiča (na katerega pobočju je leta 1937 našlo smrt 9 mladih alpskih smučarjev), pa s Kravca, Grin-tovca, Ojstrice, Brane in Planjave, s travnatih vesin Velike planine, od vsepovsod, da celo iz s snegom pokritega zasavskega hribovja in Pohorskih smučišč je prihajal klic ponesrečenca na pomoč! V zadnjem času pa beležimo dve doslej največji tragediji v severni steni Spika in v Jalovcu, katerih značaj je istoveten z velikimi centralnoalpskimi nesrečami.

Tedanja gorska reševalna služba s pomanjkljivo opremo in nezadostnim reševalnim kadrom ni bila več kos danim nalogam.

Da bi se rešili prepogostih nesreč, je planinska organizacija s preventivnimi ukrepi, predvsem z reorganizacijo gorske reševalne službe, reševalnimi tečaji, predavanji, opozorili v časopisih in nadzorovanjem gorskih potov skušala preprečiti vsaj tiste nesreče, ki bi se jih bilo mogoče izogniti ob danih možnostih; po drugi strani pa naj bi postavila na ogroženih krajih obveščevalno službo, v bližini reševalne postaje in usposobila svoje moštvo s kar največjo reševalno in sanitetsko izurjenostjo.

Kot odmev na vse te nujne potrebe se je šele leta 1946 pri Planinski zvezi Slovenije ustanovila gorska reševalna služba kot samoupravna organizacija s sedežem na Jesenicah.

Prvotna reševalna oprema je obstajala iz nosil, nekaj klinov in plezalne vrvi. V zasilnih predelih pa so se reševalci posluževali nosil iz povezanega vejčja. Taka nosila so imela to prednost, da so služila na prodnatih plazovih in snežiščih za spuščanje kot nekatere sani. Ta način transporta so uporabljali le v smrtnih primerih nesreče.

V senozetih so čestokrat uporabljali tudi lahke sani. Če ni bilo pri roki sanitetnih nosil, so za nadaljnji transport uporabljali nosila, povezana iz dveh odsekanih vej. Na nevarnem strmem terenu so uporabljali krampe „piželne“. Rezati vrv ali metati mrtvo truplo prek stene niti v najtežjem terenu ni bilo v navadi. Vendar moramo spričo modernih reševalnih naprav dati vse priznanje pionirskemu reševanju, da je kljub vsem težavam obdržalo svoj ugled in pieteto do mrtvega tovariša.

Leta 1936 je bil v Vratih gorski reševalni tečaj, katerega namen je bil seznaniti reševalce z uporabo reševalnega droga. To je bil v razvoju gorske reševalne opreme prvi modernejši pripomoček za transportiranje ponesrečenca iz stene. Po narodnoosvobodilni vojni pa, ko se je pri nas strma alpinistika približala vzporedju z drugimi alpskimi narodi, se je pokazala potreba po temeljitejši izpolnitvi reševalnih naprav. Za pospešeno in varnejše reševanje iz stene uporabljamo danes „granigerjev sedež“ in „marinar“ reševalno napravo, ki omogoča spuščanje ponesrečenca tudi čez stometrsko steno v kar najhitrejšem času. Za lažji in varnejši transport po strmih snežiščih uporabljajo reševalni čoln — aki ali pa smučič, zvezane s posebnimi spojki, ki nadomeščajo sani.

Poleg vseh teh naprav pa ima danes gorska reševalna služba za zimsko reševanje, predvsem za reševanje izpod plazov, živega pomočnika — lavinskega psa, zvestega tovariša in vodnika gorskemu reševalcu.

To naj bi bil kratek popis predhodnega in sodobnega reševanja v gorah.

V Kamniških in Savinjskih Alpah je bila gorska reševalna služba dokaj pozno organizirana. Vzrok je pripisovati predvsem redkim nesrečam in zanesljivosti domačinov — gorjanov, ki so težko dolžnost sami opravljali. To so bili gorski vodniki in lovci iz Stahovice in Kamniške Bistrice, Solčave in Jezerskega.

Legendarni junak Tine Zlatnar-Bos, ki ga je naš sodobni pisatelj Juš Kozak ovekovečil v svoji povesti Beli mesec, živi še danes v spominu domačinov in starih planincev. Njegova spretnost in drznost izvira po ustnih izročilih njegovih sodobnikov iz skrivnostne navade, da je pil gamsovo kri. Vrv je uporabljal le za pomoč drugemu. Hodil je v cokljah, le kadar se je povzpental v steni od razpoke do razpoke, je dal cokle za pas. Ko je nekoč hodil za divjadjo za Brano iz Luknje, je moral iti tako trdo ob steni, da si je potrgal vse gube na obleki. Ponoči je plezal steno Kovačnice, ker so ga v Jermencih zašli turisti klicali na pomoč. V reševalni ekspediciji leta 1913 pri iskanju smrtno ponesrečenega Janka Petriča na grebenu Rinka-Skuta je tudi sodeloval Bos.

V njegovem času so dolga leta reševali poleg Bosa še Franc Logar iz Črne, Franc Kemperle in Anton Šlebir iz Županjih njiv ter gorski vodnik Franc Prelesnik iz Stahovice.

Leta 1922 je bil na Okrešlju gorski reševalni tečaj in istega leta so ustanovili pri podružnici slovenskega planinskega društva Kamnik gorsko reševalno službo z reševalno skupino v Stahovici. Reševalno službo so opravljali poleg poklicnih reševalcev še domačini iz Stahovice in turisti ter pastirji, ki so bili po naključju v bližini nesreče. Le v izjemnih primerih, če je iskanje ponesrečenca zahtevalo več reševalcev, je podružnica SPD Kamnik poslala na pomoč izkušene planince iz Kamnika.

Vidno in zaslužno mesto v službi gorskega reševanja zavzemajo predvsem štirje bratje Erjavškovi iz Stranj. Vodja reševalne ekipe je bil Maks Koželj, akademski slikar in takratni tajnik kamniške podružnice SPD. Poleg Erjavškovih pa so sodelovali v gorski reševalni službi kot člani: Tine Uršič, Franc Rezman, Tone Gradišek in dolgoletni oskrbnik koč v Kamniški Bistrici Peter Uršič.

Leta 1937 se je pri podružnici SPD Kamnik prijavila v članstvo gorske reševalne službe skupina mladih planincev iz Kamnika, po večini alpinistov. Tako se je tudi v Kamniku oblikovala skupina gorskih reševalcev. Še istega leta so pri podružnici ustanovili gorski reševalni odsek. Ustanovitelji tega odseka so bili: Kamničani: Franc Ulčar, Karel Biško, Ivan Česen, Ivo Kumar, Pavle Kemperle in Tone Erjavšek iz Stranj.

V začetku leta 1941 je podružnica SPD organizirala v Kamniku predavanje o prvi pomoči. S tem je bilo zaključeno predvojno delo gorske reševalne službe. V nadaljnjih letih med narodnoosvobodilno vojno pa gorska reševalna služba kot organizacija ni delovala.

Po NOV se je gorska reševalna postaja v Kamniku vnovič organizirala. Planinstvo je postalo silno množično in nesreče v gorah so se množile.

Iz statistike povojnih nesreč vidimo, da so se pomnožile predvsem z razvojem zimске in strme alpinistike. Pokazala se je potreba pritegniti v vrste gorskih reševalcev več za to službo sposobnih alpinistov.

Prva leta po vojni je kamniška gorska reševalna služba delovala v okviru alpinističnega

odseka, pozneje pa, ko se je pri planinski zvezi Slovenije organizirala gorska reševalna služba kot samostojni upravni organ, je tudi kamniška gorska reševalna služba dobila svojo delovno mesto. Nekaj časa je postaja opravljala funkcijo baze, pod katere upravo so spadale: gorska reševalna postaja Ljubljana z načelnikom Vinkom Modecem, Stahovica z načelnikom Francem Erjavškom in Kamniška Bistrica z načelnikom Petrom Uršičem. Bazi je načeloval kamniški alpinist Albin Benkovič. Leta 1947 je bila baza v Kamniku ukinjena, namesto nje pa je bila organizirana gorska reševalna postaja. Iz arhiva je razvidno, da je od leta 1947 do 1949 vodil po-

stajo Leopold Lampič iz Kamnika. Leta 1950 pa ni v arhivu zabeležen nobenih podatkov, ki bi izpričevali obstoj postaje. Od leta 1951 do 1968 je vodil postajo Pavle Kemperle iz Kamnika, ki je zaradi boleznih po letu 1968 oddal to težko in odgovorno nalogo Tonetu Škarju, alpinistu iz Mengša.

Za vzgojo svojega kadra je gorska reševalna postaja Kamnik organizirala reševalne tečaje in člane teoretično usposabljala s predavanji o prvi pomoči.

Teh nekaj misli in podatkov prinašam ob 50-letnici obstoja gorske reševalne službe v Kamniku ter s tem zaključujem svoje delo ob spominu na nesrečne žrtve naših gora.

PAVLE KEMPERLE

GORSKI REŠEVALCI IZ STAHOVICE IN KAMNIŠKE BISTRICE S PONESREČENIM MIHAJLOM VEBROM V SEVERNI STENI GRINTAVCA LETA 1931

mrkotnežev s službenim obrazom in dušo grobarja.

Vendar je podoba teh časov zbledela, lik reševalca se je preobrazil v moža z izrazom zavesti, da je storil vse po svojih močeh, da je lastno življenje tvegalo za rešitev ponesrečenca. In ne samo podoba, spremenil se je tudi pogled nanjo, ki daje priznanje in hvaležnost za ta resnično človeški izraz.

Klicati na pomoč in pomagati v nesreči je prirodna življenjska nujnost vsakega zavajajočega se, kakor tudi nagnosko čutečega živega bitja. Vendar je žal premnogokrat nagon v tem pogledu močnejši in zanesljivejši kot sama človeška pamet.

Predstavljajmo si lavinskega psa pri reševanju ponesrečenca izpod plazov: človek se le prerad otrese dolžnosti z mnogimi izgovori in predsodki — pes gre svojo pot brez predsodkov, brez strahu za svojo lastno varnost, ne glede na to, ali je to njegov gospodar ali tujec. Zanj je samo nekdo, ki ga je treba najti.

Naj mi bralec ne zameri te primerjave, saj mislim pri tem le na nujne lastnosti, ki jih mora imeti človek — gorski reševalec: sočustvovati, premagati strah in predsodke, preveriti položaj varnosti — to so lastnosti močnih in čutečih, to naj bi bil notranji lik reševalca.

Pri gorskih nesrečah zaznamujemo med drugimi vzroke: neprevidnost, pomanjkljiva oprema, trganje planik itd.

SKUPINA GORSKIH REŠEVALCEV NA TEČAJU NA KOKRŠKEM SEDLU LETA 1958

S PONESREČENECOM NA POTI V DOLINO

RAZPIS

za posojila za investicije za zasebne kmetijske proizvajalce za območje občine Domžale in občine Kamnik

Hranilno-kreditna služba Emona Ljubljana razpisuje posojila za investicije za zasebne kmetijske proizvajalce za območje občine Domžale in občine Kamnik v višini do 726.920 dinarjev.

Posojila se dajo za naslednje namene:

1. za nakup plemenske živine,
2. za graditev, preureditev in opremo gospodarskih objektov,
3. za racionalnejše izkoriščanje in razširitev kmetijskih zemljišč,
4. za osnovanje dolgoletnih nasadov,
5. za nakup kmetijskih strojev in naprav.

Pogoji za dodelitev kredita so naslednji:

1. kredit lahko dobi kmet, ki je lastnik posestva in ki je član hranilno-kreditne službe podjetja Emona Ljubljana. Pri naši hranilnici mora imeti vlogo v višini najmanj 10% od zneska kredita, ki ga prosi. To vlogo mora imeti naloženo v naši hranilnici vsaj polovico dobe, za katero prosi za posojilo,
2. posojiljemalec — kmet mora biti povezan s podjetjem Emona Ljubljana — obrat za kooperacijo s kooperacijsko pogodbo,
3. investicija, za katero želi kmet posojilo, mora biti vsklajena s programom razvoja zasebnega kmetijstva, ki velja za območje obeh občin,
4. posojiljemalec — kmet mora imeti predpisano gradbeno dovoljenje za gospodarske objekte, ki jih namerava graditi ali preurediti,
5. namesto dveh porokov mora posojiljemalec — kmet plačati Zavarovalnici Sava Ljubljana zavarovalno premijo, ki je odvisna od višine odobrenega kredita (od 0,75% do 2%). Ta premija se plača pri podpisu pogodbe. Za posojila v višini 30.000 din ali več pa mora imeti posojiljemalec — kmet še enega kreditno sposobnega poroka, ki je v rednem delovnem razmerju s kako delovno organizacijo,
6. ob podpisu pogodbe mora posojiljemalec — kmet podpisati menico,
7. predložiti mora potrdilo o vinkulaciji do višine najetega posojila v korist hranilno-kreditne službe Emona Ljubljana,
8. predložiti mora potrdilo o plačanih davkih za poslednje obdobje,
9. obrestna mera: za večje investicije z daljšim odplačilnim rokom (npr. gradnje velikih hlevov ipd.) je obrestna mera 1,5%. Za te namene je razpoložljivih denarnih sredstev 376.920 dinarjev,
- za manjše investicije s krajšim odplačilnim rokom (npr. nakup kmetij, strojev, za ranjše adaptacije ipd.) je obrestna mera 3%. Za te namene je razpoložljivih sredstev 350.000 din.

Interesenti vložijo prošnje na obrazcih podjetja Emona Ljubljana in jih pošljejo na naslov: Emona Ljubljana, kreditni odbor za kreditiranje zasebnih kmetijskih proizvajalcev-kooperantov, Ljubljana, Črtomirova 10.

K prošnji mora prosilec priložiti potrjeno dokumentacijo za gradnjo ali adaptacijo kmetijskih proizvodnih objektov.

Razpis traja do 31. avgusta 1972.

Za informacije se obrnite na naše enote obrata kooperacija v Kamniku, v Domžalah v Lukovici, v Ljubljani, Črtomirova 10 ali pa na naše kmetijske strokovnjake na terenu, ki skrbe za pospeševalno kmetijsko službo.

EMONA LJUBLJANA
Hranilno-kreditna služba

Uspela akcija: občan – krajevna skupnost

Svet kamniške krajevne skupnosti je na zadnji seji 23. junija obravnaval potek akcije „občan – krajevna skupnost“ za asfaltiranje mestnih ulic. Ugotovili so, da je bila akcija za zbiranje sredstev med občani ugodno sprejeta. Doslej so že asfaltirali ulice: Jenkovo, Kersnikovo, Smolnikarjevo, Rožičevo, Toma Brejca in Jurčičevo. V kratkem pa bodo asfaltirali še nekatere ulice, za katere so občani prispevali skoraj polovico, za druge pa tretjino predvidenih sredstev. To so: Vegova, Stiasnyjeva, Bergantova, Pirčeva, Zupanova, Albrehtova, Trdinova in Prečna ulica.

V programu krajevne skupnosti je v petih letih predvideno za ureditev ulic na južnem delu mesta 66 milijonov starih dinarjev. S sodelovanjem občanov bo lahko krajevna skupnost uredila precej več ulic, kot so najprej načrtovali. K stroškom za asfaltiranje ulic prispeva polovico sklad za urejanje mestnega zemljišča, drugo polovico pa krajevna skupnost. Doslej so občani na tem območju zbrali preko 22 milijonov starih dinarjev.

Tudi občani Cankarjeve ceste so zbrali že 7,8 milijona starih dinarjev za nadaljevanje asfaltiranja te ceste. Računajo, da bo cesta končana avgusta.

Tudi z urejanjem in delno razširitvijo Tunjske ceste bodo pričeli še letos. Svet krajevne

skupnosti je razpravljala tudi o ureditvi kanalizacije ob Prašnikarji. Odprt kanal posebno poleti povzroča velik smrad, ker so vanj speljane tudi vse odpadke iz novo zgrajenih stanovanjskih hiš. Najprej je potrebno urediti možnost priključka te kanalizacije v bližini bodočega doma upokojevcev.

Ob cesti Treh talcev se je potrebno dogovoriti z občani za delni prispevek k makadamski ureditvi cestišča. Prav tako je treba čimprej urediti premoženjsko pravne zadeve s prizadetimi lastniki zemljišč ob tej cesti.

Svet krajevne skupnosti je tudi sklenil razpisati mesto tajnika krajevne skupnosti, saj se je obseg dela tako povečal, da ga ni moč obvladovati samo s

sodelovanjem predsednika in nekaterih članov sveta. Prav tako bo treba v kratkem dopolniti statut krajevne skupnosti, saj ga od leta 1965 kljub spremembi ustave in občinskega statuta niso dopolnjevali.

Glede plačevanja prispevka za uporabo mestnega zemljišča je bil svet krajevne skupnosti mnenja, da je treba večkrat javno objaviti podatke o dotoku in porabi sredstev v tem skladu. Občani morajo biti podrobno

seznanjeni s porabo teh sredstev, zlasti, ker sedaj pobirajo prispevek za nekaj let nazaj.

Menijo, naj se sredstva sorazmerno porazdelijo tja, kjer so bila zbrana.

Večjo skrb odpravljanju vzrokov socialnih problemov

Občinska skupščina je nedavno obravnavala poročilo o delu socialne službe, iz katerega povzemamo nekatere ugotovitve. Stalno denarno pomoč je v preteklem letu prejemale poprečno 90 občanov in je v tem letu znašala od 50 do 250 dinarjev mesečno. Vsi podpiranci ki nimajo zdravstvenega varstva po drugih predpisih, so tudi zdravstveno zavarovani in se zanje plačuje prispevek za zdravstveno varstvo. Ta prispevek je v letu 1971 znašal 73 din mesečno na osebo. Poleg redne denarne pomoči je bilo v letu 1971 podeljenih 16 denarnih zneskov za enkratno pomoč v višini od 250 do 1.000 dinarjev. Vsem, ki prejemale stalno denarno pomoč je bila v mesecu decembru 1971 izplačana zimska pomoč v višini enkratnega mesečnega zneska denarne pomoči.

127 prošenj za dodelitev, zvišanje denarne pomoči in pomoč pri plačilu domskega varstva je komisija za podeljevanje denarne pomoči socialno ogroženim osebam obravnavala v letu 1971.

Iz leta v leto se zvišuje oskrbnina v domovih in zavodih in so tako v letu 1971 znašale od 860 do 1.246 dinarjev mesečno, kar je odvisno od kate gorije oskrbovancev in doma, v katerem so. V domovih in zavodih so osebe ki niso sposobne same skrbeti zase ali so zaradi duševne prizadetosti potrebne posebnega varstva. V letu 1971 je bilo po domovih in zavodih 34 odraslih oseb, in to v domu počitka Mengeš 26, domu počitka Slovžale 3 zavod Hrastovec 3, Planina pri Rakeku 1 in Lamprehtov dom v Slovenski Konjici 1. V letu 1971 je bilo oddanih v domsko varstvo 5 odraslih oseb za vseh teh 34 oseb skupščina občine Kamnik deloma ali v celoti plačuje oskrbne stroške. Nimamo pa evidence oseb, ki so si same uredile oziroma preskrbele domsko varstvo in tudi same v celoti plačujejo oskrbnino. Pri iskanju prostora v domovih počitka občutimo, kako bi bil potreben dom v Kamniku.

V letu 1971 in že pred tem so začeli iskati primerne družine, ki bi bile pripravljene sprejeti v oskrbo odrasle osebe; takih primerov je sedaj 6. Rejnina za oskrbo odraslih oseb pri tuji družini je v letu 1971 znašala od 215 do 400 din mesečno, odvisno od možnosti, ki jih zavarovancu lahko družina nudi, po potrebi tudi obleko in posteljino.

V oskrbi pri rejniških družinah je bilo v preteklem letu 10 rejenčkov. V tem letu ni bil noben otrok na novo oddan v rejo, noben rejenček tudi ni zapustil rejniške družine. Rejnine so v tem letu znašale mesečno od 200 do 700 dinarjev mesečno. Za štiri rejenčke plačuje skupščina občine Kamnik celotne stroške, za druge pa nekaj prispevajo starši oziroma imajo rejenček lastne dohodke. Rejniške družine je možno dobiti le na deželi, medtem ko jih v Kamniku ni. Otroci, ki so v rejniških družinah, izhajajo iz neurejenih družin, so brez staršev ali pa so starši v inozemstvu. Druga skupina rejenčkov so otroci, ki morajo zaradi svojih telesnih ali duševnih motenj obiskovati posebne šole, ki so zunaj kraja njihovega bivanja, tu pa ni zavodov, in stanujejo v rejniških družinah.

V zavodih je bilo v letu 1971 18 mladoletnikov in trije otroci v Dijaškem domu v Kamniku, od tega je bilo v vzgojnih zavodih 5 mladoletnikov, 1 zavodu za gluho mladino 3, v Črni na Koroškem 2, v Dornavi 7 in eden v Višegradu, na novo je bilo v tem letu v zavod poslanih 5 mladoletnikov, dva sta bila odpuščena. Otroci, ki so v zavodu za gluho mladino, imajo pravico do poklicne rehabilitacije po uredbi o poklicni rehabilitaciji otrok zavarovancev in zanje plačuje oskrbne stroške komunalni zavod za socialno varovanje (oskrbne stroške občina) ter starši.

Največ zadev s področja varstva družine je bilo obravnavanih zaradi slabih socialno ekonomskih razmer, alkoholizma, neprimernih stanovanjskih razmer, kar vse pogojuje razrvane odnose med zakonci in nezadostno oskrbo in vzgojo otrok. Socialna služba pri občini se sama neposredno ni ukvarjala s alkoholiki, temveč le nudi pomoč pri reševanju materialnega in stanovanjskega vprašanja alkoholikov in njihovih družin.

Drugi problem so starši delomzrniki, ki so sicer sposobni za delo, vendar kljub temu, da delo dobijo, nočejo delati in skrbeti za svoje otroke in družino.

Najbolj neuspešna je bila socialna služba pri reševanju stanovanjskega vprašanja, ker nima na voljo stanovanj. S teh področij je socialna služba v letu 1971 obravnavala preko 200 zadev.

Svet za zdravstvo in socialno varstvo je bil mnenja, da je delo te službe zajelo velik obseg, ker je problemov vedno več. Sedanje delo je v glavnem kurativnega značaja, potrebno pa se je posvetiti tudi preventivnemu delu. Zaradi tega je treba službo kadrovsko okrepiti in ji zagotoviti primerno prostore za nemoteno delo.

Boutique mojstra Debevc

V eni prejšnjih števil Občana smo že pisali, da bo kamniški mojster Ivan Debevc, ki ima sicer svojo krojaško delavnico v Mengšu, odprl v Kamniku svoj boutique z modnimi novostmi. Njegova dolgoletna želja je bila, predstaviti svoje delo širšemu krogu ljubiteljev lepega oblačenja.

Konec minulega meseca je bila v središču Kamnika vrsta zastav in reklamnih napisov, ki so kazali, da se bo zgodilo nekaj „nenavadnega“. Pa ne vzeti besede dobesedno; tisto nenavadno je bila modna revija v kavarni Veronika, ki jo je mojster pripravil ob otvoritvi „modnega salona“ v nekdanji zlatarni nasproti kavarne. Okolje v kavarniških prostorih je delovalo nadvse prijetno, obiskovalci so navdušeni pozdravljali manekenke in manekene, ki so predstavljali modne stvaritve mojstra Debevc in tovarne modnih pletenin Almira iz Radovljice, ki je poleg Mercatorja sodelovala na prireditvi. Za dobro razpoloženje pa je poskrbel ansambel Radia Tržič.

In potem so si gostje lahko ogledali boutique, v prijeten kot stisnjeno malo trgovinico, ki ni nič premajhna, sicer ne bi učinkovala kot take vrste trgovina. V njej je toliko prikupnih oblačil, da se je kar težko odločiti. Pa vendar je vse izdelano prav v želji, da navduši vse, ki si želijo biti oblečeni moderno, zanimivo; mladostne barve pa poživijo vsak, še tako nezanimiv obraz ...

—ts

PRIKUPNI MODELI SO ZBUJALI POZORNOST OBISKOVALCEV KAVARNE VERONIKA

Pregled dela društva upokojevcev

V začetku junija so se sestali kamniški upokojevci na svojem občnem zboru in pregledali delovanje društva v preteklih dveh letih.

Predsednik društva Anton Korbar je v svojem poročilu poudaril, da so se v letošnjem letu uresničile večletne želje kamniških upokojevcev po primernih klubskih prostorih. Doslej so v odkup opreme in za povrnitev stroškov za preureditev lokala v bivšem gostišču pri Marjanci, s katerim je prej gospodarilo gostinsko podjetje Planinka, vložili skoraj 6,5 milijona S-din. Poravnati pa morajo še 2,439.000 S-din.

Sedaj je najvažnejša naloga društva čimprej začeti z gradnjo doma za upokojevce. Po projektu, ki je bil izdelan konec lanskega leta, bi potrebovali za celotno investicijo okrog 1,1 milijarde S-din. Ker so imeli konec lanskega leta iz naslova sredstev za stanovanjsko izgradnjo na posebnem računu le okrog 296 milijonov S-din, občinska skupščina pa je sklenila prispevati 110 milijonov S-din, so se odločili, da bodo dom gradili v dveh etapah. V prvi etapi bo zgrajenih 32 sob, stanovanje za hišnika in kotlovnica. Investitor objekta je stanovanjsko podjetje Kamnik. Računajo, da bodo dom začeli graditi že meseca julija.

V kamniškem društvu upokojevcev je sedaj včlanjenih 1522 upokojevcev ali okrog 72 % vseh upokojevcev. Zato je prav, da bi bili prepotrebni stanovanjski prostori za upokojevce v Kamniku čimprej dograjani.

Na občnem zboru so govorili tudi o novem pokojninskem zakonu, ki bo začel veljati 1. januarja prihodnje leto. Mnenja so bili, da osnutek zakona ne ureja zadovoljivo vprašanja minulega dela, o katerem v zadnjem času veliko govorimo.

Ustanovljena konferenca za družbeno aktivnost žensk

Pred kratkim so se v Kamniku sestale delegatke iz delovnih organizacij in krajevnih skupnosti na ustanovni seji konference za družbeno aktivnost žensk. Pobudo za ustanovitev je dal izvršni odbor občinske konference SZDL. Posebni iniciativni odbor je pripravil predlog delovnega programa, ki ga je konferenca sprejela. Konferenca bo obravnavala zlasti vprašanja zaposlovanja žensk, otroškega varstva in družbenega uveljavljanja žensk. Za predsednico konference so na seji izvolili Maro Lukančevo, odbornico občinske skupščine in dolgoletno družbeno delavko.

Otroško igrišče stanovanjskemu podjetju

Svet kamniške krajevne skupnosti se je dogovoril s stanovanjskim podjetjem, da bo letos prevzelo v upravljanje otroško igrišče na Zapricah. Krajevna skupnost je za zgraditev tega igrišča dala prek pet milijonov starih dinarjev, ki so jih prispevali občani s samopriskom. Zato bi morali drage igralne in druge naprave bolj čuvati. Starši naj bi bolj pazili na mladino, zlasti starejšo, ki povzroča največ škode na drevesih, klopeh, igralnikih itd.

Svet krajevne skupnosti je poskrbel, da so vse naprave na igrišču spet popravljene. Hišni sveti pa naj skupno s stanovanjskim podjetjem skrbijo, da bo eno izmed redkih kamniških otroških igrišč vzdrževano.

V drugi polovici junija so se kamniški planinci sestali na občnem zboru in pregledali plove svojega enoletnega dela. Po uvodnih besedah predsednika društva Karla Benkoviča so podali poročila predsedniki posameznih odsekov: gospodarskega, alpinističnega, mladinskega, propagandnega, markacijskega in postaje gorske reševalne službe v Kamniku.

Predsednik društva je poudaril, da so v Kamniku že večkrat organizirali planinsko šolo z namenom, da bi mladim obiskovalcem gora vcepili ljubezen do prirode in jih seznanili z nevarnostmi gora. Planinski vzgoji mladine bo treba po njegovem mnenju v prihodnje posvetiti še več skrbi.

Čeprav društvo večkrat organizira izlete v gore, udeležba ni zadovoljiva. Kaže, da bo moral pri načrtovanju teh izletov sodelovati širši krog planincev.

Kamniško planinsko društvo oskrbuje tri planinske domove: na Kamniškem in Kokrškem sedlu in na Starem gradu. Največ težav društvu povzroča Stari grad, ker dom ni povsem dograjen, društvo pa nima tudi najbolj srečne roke pri izbiri oskrbnika oziroma zakupnika. Lani je bil dom na Starem gradu dlje časa zaprt, ker je prejšnja oskrbnica odšla brez odpovedi. Društvo nima izdelanega nekega koncepta za bo-

doče gospodarjenje s tem domom. Največ težav povzroča pomanjkanje denarja za dokončno ureditev te planinske

okrog 80 kub. metrov vode. Pri zemeljskih delih bodo sodelovali tudi planinci, da bi s tem gradnjo pocenili.

dodeljevanju kreditov, ker so bremena za vzdrževanje, zlasti visokogorskih postojank, res vsilika.

PLANINCI NA OBČNEM ZBORU: PRIHODNJE LETO BODO SLAVILI 80-LETNICO DRUŠTVA

postojanke, ki ima sicer zelo ugodno lego.

Dom na Kamniškem sedlu že več let nameravajo povečati. Izdelani so že potrebni načrti, vendar ni denarja. Zato bodo samo adaptirali sedanje poslopje in s tem pridobili nekaj novih ležišč. Predvsem pa bodo uredili sanitarije. Letos bodo najprej zgradili rezervoar za

Letos nameravajo kamniški planinci v domovih na Kamniškem in na Kokrškem sedlu napeljati električno razsvetljavo. Agregata za te namene bodo s posredovanjem Planinske zveze Slovenije v kratkem dobili. Računajo, da bo še letos v obeh domovih zasvetila električna luč. Planinci se zavzemajo za večje ugodnosti pri

V razpravi so se planinci z vzele za večje vključevanje mladih v planinsko društvo predlagali, naj bi ob 50-letni delovanju postaje gorske reševalne službe v Kamniku dali prihrankom alpinistom ustrezno družbeno priznanje. Za novega predsednika društva so izvolili Bojana Pollaka, v upravnem odboru pa več mladih planincev.

GAUDEAMUS

Iztekle se je šolsko leto, tako kot že vrsto let doslej. In tako kot doslej, vsako leto so se

dijaki četrtega razreda kamniške gimnazije pripravljali na slovesen zaključek štiriletnega

šolanja na gimnaziji. Pri urah francoščine so mrzlično vadili staro maturantsko pesem Gaudeamus. Da so jo potem lahko zapeli staršem, profesorjem in drugim obiskovalcem že na maturantskem plesu v dvorani komunalnega centra v Domžalah. Za spremembo so ga tokrat pripravili pred zaključnim ceremonialom, ko se poslovijo od vsega, kar jih je štiri leta vezalo in jih bo še nekaj časa - v spominih - na gimnazijo Rudolfa Maistra.

Nekaj dni kasneje, konec maja pa so se naši zrelostniki vendarle „ojunačili“ in pred šolsko poslopje na stole v prvo vrsto posadili svoje mučitelje, profesorje, da jim povedo, kar jim gre in kaj si o njih mislijo.

Simbol pokopa njihovih srednješolskih navad in življenja je še vedno krsta, ki so jo tokrat za spremembo oblepili s starimi, preživetimi šolskimi zvezki, kjer se je le tu in tam kazala kakšna petica, da o lepi pisavi niti ne govorimo...

Letošnji maturantje so se za spremembo odločili, da namesto vsakoletne kronike pripravijo nekaj svojkega, nekakšen recital, mešanico pesmi in dramskih odlomkov v njihovi prireditvi, ki po mojem mnenju prav vsakomur res ni bil razumljiv. Zato so se obiskovalci tega ceremoniala morali včasih smejati tudi po sili... Predvsem tisti, ki ne poznajo življenja, dela, vzdusja in profesorjev na gimnaziji.

Ta recital je naenkrat presekal Gaudeamus, zatohel in doneč, ki ga je sprti ogrevalo še toplo spomladansko sonce. In potem še ena novost. Na prizorišču dogajanj so povabili razrednika obeh četrtilih razredov,

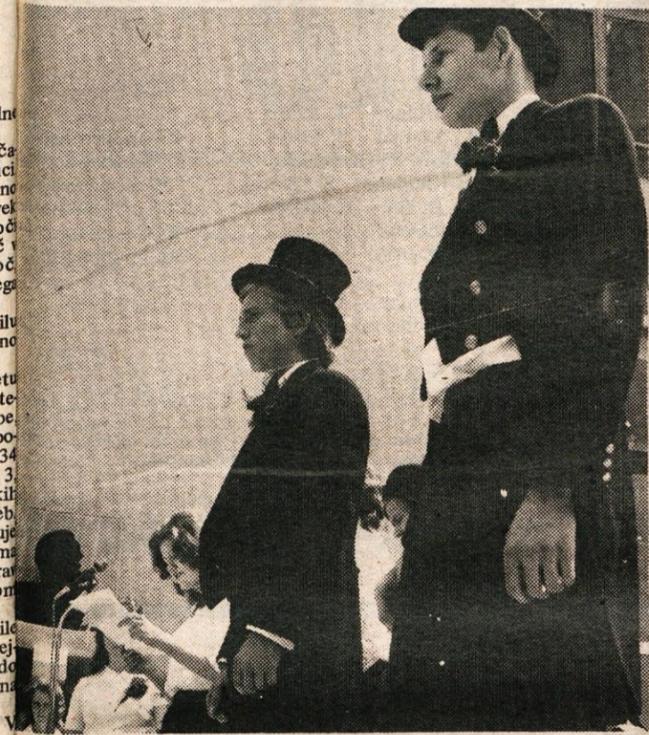
ter ju vprašali, kaj mislita o njih, o letošnjih četrtošolcih. Priznati moramo, da nista povedala preveč novega, prav po „zaslugi“ ne preveč predrznega in iznajdljivega spraševalca. Razumljivo pa je, da tudi ravnatelj na povsem isto vprašanje ni uspel „pogrunati“ preveč novega...

Iz vsega tega je videti, da tudi kamniška gimnazija napreduje s hitrimi koraki, saj prav zares o kakšni kroniki ni bilo duha, še posebej če pomislimo na to, da so jo nekdanji maturantje morali pred slovesnostjo odstopiti ravnatelju in profesorjem v „žegen“ in odobritev, da kasneje ni bilo večjih ali manjših zamer.

Pojavili so se zatem še njihovi nasledniki, tretješolci, ki so na vsak način želeli dobiti lesen ključ, simbol znanja in vsega tistega, ki jim bo odprlo pot za vstop v zadnji razred. Nekaj časa so se sicer preekali, a vendar so četrtošolci kot pametnejši predlagali realno ceno 500 din in prepustili ključ mlajšim.

Pa pustimo to, saj konec koncev ne smemo s temi besedami pobiti vse volje do življenja vsem, ki so se trudili, da kamniško gimnazijo ohranijo v svetli luči, vsem, ki stopajo na pot hitrejših korakov in dejanj.

S takšnimi koraki so se zatem odpravili tudi po mestu v tradicionalnem sprevedu, kjer so še drugim prebivalcem dokazali, da se učiti ni zaman, da korajža velja in sploh, da je naša družba in občina za nekaj bogatejša: za 53 maturantov, ki bodo tako kot mnogi drugi, z drugih srednjih šol kasneje prišli na odgovorna delovna mesta. —ts

LETOŠNJE ZAKLJUČNE PRIREDITVE NA GIMNAZIJI RUDOLFA MAISTRA

Srečanja

Tone Trebušak:
»Takšnih pohodov si še želimo«

4. julija, ob letošnjem dnevu borca, je bila v Zadobrovi pri Ljubljani osrednja slovenska slovesnost ob tem prazniku in 30-letnici slovenskih partizanskih brigad. Iz vseh krajev Slovenije so se odpravile na pot skupine, brigade, da obudijo spomine nekdanjih partizanov po poteh in v krajih, ki so jim bili drugi dom. Tudi občinska konferenca Zveze mladine Kamnik je pripravila dvodnevni pohod po poteh osvoboditve, ki se je začel na Vegradu, zaključil pa na osrednji prireditvi v Zadobrovi. O svojih vtisih in vtisih njegovih tovarišev (sbororcev) pa naj bi nam povedal udeleženec pohoda, sekretar občinske konference kamniške mladine Tone Trebušak.

Najprej nekaj besed o progri!

„Proga ni bila lahka, no, pa tudi težka ne. Izračunali smo, da smo od Vegrada, kjer smo začeli našo peš pot, in do Zadobrove prehodili nekaj manj kot 40 kilometrov. Mladinci iz tovarniških, šolskih in terenskih aktivov, bilo jih je nekaj prek 70, so bili navdušeni, saj niso verjeli, da bomo tako hitro na cilju, k temu pa je precej pripomoglo tudi čudovito vreme.“

— In kod vse vas je vodila pot?

„Razumljivo, da smo se ustavili v Kamniku, nato pri spomeniku na Perovem, šli smo naprej prek Rudnika, Kolovca, Česenika, Krumperka, Ihana, Male Loke in naprej do Zadobrove.“

— Kako pa se je izkazal intendant, saj vemo, da dva dni niste mogli brez hrane?

„Moram povedati, da je bil naš bataljon, imenujemo se Kamniški bataljon, razdeljen v tri čete. Tako bataljon kot tudi čete so imele vse „vodstvene kadre“, od zastavonoše do bolničarke in intendanta. Ta je v Mali Loku poskrbel za kosilo, kjer so nam domačini v 120-litrskem kotlu pripravili nadvse okusen partizanski golaž. Zvečer, ko smo prispeli v Malo Loko, pa je s svojimi sodelavci poskrbel, da so kaj hitro v kotlu vrele hrenovke, kruha pa je bilo tako dovolj. Za zajtrk pa nam je, čeprav nekoliko nerazporejen in na pol v sanjah s kolegi pripravil čaj in premaz na kruhu. Lakote torej nismo trpeli...“

— Kaj pa zabavno življenje?

Tudi tega ni manjkalo. Pesem nas je spremljala vso pot. S seboj smo imeli tudi „godca“ s harmoniko, ki jo je raztegnil prav po partizansko. Med počitki pa so se tisti, ki niso čutili utrujenosti, tudi zavrteli. Zvečer je ob tabornem ognju, ki je gorel vso noč, spet zadonela partizanska pesem, ki je ni in ni bilo konca, skoraj bi lahko dejal do tedaj, ko smo se vračali iz Ljubljane.“

— Kako pa ocenjuješ prireditve, ki ste ji bili priča na osrednji slovenski slovesnosti, in s katero je tudi vaš kamniški bataljon prispeval svoj delež k obujanju tradicij našega narodnoosvobodilnega boja?

„Priznam, da so me malo razočarali. Če pomislim na slovesnost v Kozjem, moram reči, da sem bil tam bolj zadovoljen, saj nam v Ljubljani, tistim, ki smo prišli peš, niso pokazali kraja, kje se moramo namestiti. Sicer pa sem bil nadvse navdušen nad čudovito izvedenim kulturnim programom...“

— Pa kljub temu ne boš omagal?

„Skoraj vsi udeleženci so pozabili na prehojeno pot in na morda ne preveč organiziran sprejem, pa kljub temu pravijo, da bodo na take pohode še šli.“ —ts

Traktoristi, na plan!

Področni mestni in občinski odbori in sveti Ljudske tehnike so tudi za letošnje tekmovalno obdobje pripravili vrsto zanimivih tekmovalij, med njimi tudi tekmovalja traktoristov, ki se bodo zvrstila konec julija do konca avgusta 1972. Področna tekmovalja traktoristov bodo hkrati tudi izbirna tekmovalja za udeležbo posameznih tekmovalcev na republiškem in zveznem prvenstvu traktoristov 1972.

Tekmovalne enote, ki obsegajo oranje z dvobrazdnim plugom, spretnostno vožnjo z dvoosno prikolico in poznavanje teorije, so enake na vseh tekmovaljih. Teoretični del zagotavlja, da tekmovalci poznajo uporabnost in sestavo traktorja in kmetijskih strojev ter tudi njihovo oskrbo. Zbrane točke v oceni vseh enot pa so zagotovile za udeležbo na tekmovaljih traktoristov v republiškem in zveznem merilu.

Med tekmovalci bodo zasebni kmetje — traktoristi tekmovali posamično, medtem ko bodo družbeni in zadržni obrati oblikovali po tričlanske tekmovalne ekipe poklicnih traktoristov in kmetijskih strojnikov. Pionirji — traktoristi bodo tekmovali le v oranju v skupini „Mladi traktoristi“, ob prisotnosti vsaj enega od staršev, ki nosi odgovornost za morebitno nesrečo. Vsem najbolje uvrščenim tekmovalcem od 1. do 3. ali 5. mesta so zagotovljene praktične nagrade. Pismena priznanja pa bodo prejeli vsi tekmovalci — traktoristi.

Tekmovalja traktoristov po naši domovini so dokaz, da naše kmetijstvo vse bolj upošteva uporabnost kmetijske mehanizacije, ki hkrati tudi zagotavlja sodobno gospodarjenje.

KAMNIŠKE ODOBJARJE S PREDSEDNIKOM KLUBA ING. IVOM VEHARJEM IN TRENERJEM MARKOM LOGARJEM, KI SO LETOS POSTALI SLOVENSKI PRVAKI, JE PRED KRATKIM SPREJEL PREDSEDNIK OBČINSKE SKUPSCINE VINKO GOBEC IN JIM ČESTITAL K DOSEŽENEMU USPEHU.

Jože Urankar

Pretekli teden smo se na kamniških Žalah poslovili od enega tistih neumornih občanov, brez katerih si ne moremo zamisljati našega društvenega življenja. V svojem 74. letu se je od nas poslovil Jože Urankar iz Kamnika, upokojen Titanov delavec in dolgoletni predsednik kamniškega društva upokojencev.

Rojen je bil leta 1899 v Volčjem potoku. Med prvo svetovno vojno ga je pot zanesla na romunsko fronto. Leta 1918 se je vključil v vrste Maistrovih borcev na Koroškem. Po vrnitvi domov se je zaposlil v tovarni Titan. Zaradi sodelovanja v delavskem štrajku je moral podjetje kmalu zapustiti. Odšel je v Strojne tovarne in livarne v Ljubljano. Toda kmalu se je spet vrnil v Titan, kjer je delal kot samostojni kalupar v livarni. Ves čas svojega dela v Titanu se je zelo zavzemal za pravice delavcev. Pred vojno je sodeloval v strokovnih odborih, pred upokojitvijo pa je bil predsednik sindikata v Titanu.

Po upokojitvi se je z vso verno vrgel na delo v kamniškem društvu upokojencev. S svojim neposrednim pristopom do ljudi je pridobil množico novih članov ter razgibal delo in življenje v društvu. O njegovi priljubljenosti pričča tudi to, da so ga člani kar trinajst let zapored izvolili za predsednika društva.

Tudi uredniški odbor Kamniškega občana bo požrtvovalnega tovariša Jožeta ohranil v najlepšem spominu. Bil je med prvimi, ki je ponese naše glasilo med občane v naših tovarnah in krajevnih skupnostih. Za vse, kar je storil, mu lahko samo rečemo: Jože, hvala Ti!

Biljardni turnir pri »Bundru«

Leta 1970 se je v Kamniku rodila ideja o biljardnem turnirju, saj je v Kamniku veliko navdušenih igralcev biljarda; zato bi bilo dobro vedeti, kdo je trenutno najboljši med njimi. Pobudnik in organizator tekmovalja je bil Jože Grošel. Letos je bil že tretji turnir te vrste, in vse kaže, da bo postal tradicionalen. V tekmovalju posameznikov je bil najboljši Edo Bremec, drugo mesto pa sta si delila Milan Sitar in Tone Golob. Lanski zmagovalc Marjan Bele ni bil v najboljši formi. V tekmovalju parov sta bila najboljša Milan Sitar in Jure Šinkovec; in to zelo prepričljivo, saj sta dobila vse igre v obeh tekmovalnih krogih. Drugo mesto pa sta osvojila Edo Bremec in Bruno Medmeš. Za najbolj popularnega igralca biljarda velja Ivan Rihtar, a se v tekmovalju parov ni najbolje odrezal, na tekmovalju posameznikov pa ni sodeloval. Skrb za organizacijo prihodnjega turnirja, leta 1973, je prevzel Bruno Medmeš. J. G.

UDELEŽENCI SPOMINSKEGA POHODA PRED SPOMENIKOM REVOLUCIJE

Mladi prometniki iz vse Slovenije v Murski Soboti

4. junija letos so se zbrali pionirji — prometniki iz vse Slovenije na IV. republiško srečanje v M. Soboti. Med številnimi gosti našega javnega življenja, ki so v govorih poudarjali pomembnost prometne vzgoje mladine, se je zbralo tudi 51 tekmovalnih tričlanskih ekip pionirjev — prometnikov. Tekmovali so v razmeroma zahtevnih in obsežnih tekmovalnih disciplinah. Pomerili so se med seboj v orientacijskem pohodu v Murski Soboti ter hkrati napravili tudi pismeno nalogo, narisali skico in nanizali posebnosti Murske Sobote ter opisali pot. Na maketi so reševali raznovrstne prometne situacije ter v zadnjem tekmovalnem delu KAJ VEČ O PROMETU tudi odgovarjali na vprašanja komisije strokovnjakov.

Najuspešnejši so bili pionirji — prometniki iz Murske Sobote, njim pa so sledili pionirji iz Beltincev in Puconec. Posebno organizatorja je bila, da je podaril vsem udeležencem majolico z rdečim nageljčkom. Pionirji — prometniki iz Domžal pa so obdarili najboljšje tekmovalce na IV. republiškem srečanju pionirjev — prometnikov z belima čeladama, kot jih uporabljajo prometniki na cestiščih. Celotno organizacijo srečanja mladih prometnikov je to pot vodilo avto-moto društvo „Stefan Kovač“ iz Murske Sobote in tudi odlično uspelo.

DELAVSKA UNIVERZA KAMNIK

razpisuje

za šolsko leto 1972/73 naslednje
ODDELKE ŠOL in TEČAJEV ZA ODRASLE

1. OSNOVNA ŠOLA 5., 6., 7. in 8. razred

2. POKLICNA ŠOLA KOVINSKE STROKE

Pogoj za vpis sta dokončana osnovna šola in najmanj triletna praksa na ustreznem delovnem mestu.

3. DELOVODSKA ŠOLA ELEKTRO STROKE – II. letnik

Pogoj za vpis sta dokončana osnovna šola in triletna praksa na ustreznem delovnem mestu. Izpiti iz prvega letnika niso pogoj in jih slušatelji lahko opravljajo med letom.

4. ADMINISTRATIVNA ŠOLA – II. letnik

Pogoj za vpis je končana osnovna šola. Izpiti iz prvega letnika niso pogoj in jih lahko slušatelji opravljajo med letom.

5. EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA – III. letnik

Pogoj za vpis sta končana osnovna šola in izpiti iz prvega letnika. Izpiti iz drugega letnika niso pogoj in jih slušatelji lahko opravljajo med letom.

6. STROJEPISNI TEČAJ

– začetni 100 ur

– nadaljevalni 150 ur

V te tečaje se lahko vključijo tudi učenci osnovnih šol višjih razredov.

7. STENOGRAFSKI TEČAJ

– I. stopnje 140 ur

– II. stopnje 90 ur

8. TEČAJ ZA KURJAČE CENTRALNIH KURJAV

Tečaj traja 226 ur.

9. TEČAJ ZA ZASEBNE GOSTILNIČARJE

Program obsega 130 ur (priprava jedi, osnove strežbe, poznavanje pijač, nauk o prehrani, organizacija in poslovna tehnika, zakonodaja, urejanje gostišč, higiena in čiščenje).

10. JEZIKOVNI TEČAJI – tuji jeziki

– angleščina: začetni, nadaljevalni in izpopolnjevalni

– nemščina: začetni, nadaljevalni in izpopolnjevalni

– angleščina za otroke

Tečaji trajajo po 50 ur.

11. TEČAJI KUHANJA, KROJENJA, ŠIVANJA, VEZENJA IN PLETENJA

12. TEČAJ ZA SKLADIŠČNIKE

Za vse šole in tečaje dobijo slušatelji spričevala ali potrdila, ki jih izdajajo matične šole.

Prijave sprejema Delavska univerza Kamnik, Ljubljanska 1 (v stavbi zdravstvenega doma), II. nadstropje, do 15. avgusta 1972.

Informacije dobite po telefonu 83-452.

Jemljemo si pravico, da v primeru premajhnega vpisa šol in tečajev ne bomo organizirali.

Zimski vzponi kamniškega alpinističnega odseka

Zimski alpinizem je najzahtevnejša oblika alpinizma. Zato je pozimi, ko so objektivne nevarnosti v gorah največje, razmeroma najmanj vzponov. Vendar so gore in stene pozimi še lepše; plezanje je še bolj samotno kot poleti.

Člani AO Kamnik smo lani opravili blizu 50 zimskih vzponov, letos pa 91. Poleg kvantitete se je dvignila tudi kvaliteta. Lani je bila opravljena ena prva zimska ponovitev, letos pa cela vrsta prvenstvenih vzponov in težkih ponovitev. Pa si ogledimo najvažnejše vzpone:

Datum	Gora in smer	Ocena	Plezalci	Opombe
5/1-72	Turska gora–J raz	IV	M. Humar – T. Škarja	
26/2-72	Zeleniške špice–Tuhinjs. gr.	II, IV	C. Kramar – J. Volkar	400 m, prvenstvo
18/3-72	Vežica-akademska smer	VI	I. Kosec – B. Pollak	1. zimska ponovitev
16/4-72	Brana–Domžalska grapa	IV	S. Klemenc – S. Šikonja	750 m, prvenstvo
16/4-72	Brana–Kamniška grapa	IV	D. Dimec – F. Malešič	800 m, prvenstvo
24/4-72	Kalška gora–Mihova grapa		F. Malešič	800 m, prvenstvo
24/4-72	Kalški greben–SV žleb		F. Malešič	300 m, prvenstvo
24/4-72	Planjava–Wissiakova grapa–grapa za Rdečim kupom	IV	L. Jerman – J. Močnik	
24/4-72	Brana–Sv raz	III	S. Podbevšek – B. Žerjav	

V vrh letošnjih alpinističnih dosežkov sodi ponovitev akademske smeri v Vežici, ki je imela le 3 kamniške ponovitve. Smer, ki je ocenjena s VI (mesto VI+, dve mesti A3)1 sta poleti 1967 preplezala ljubljancina Peter Ščetin in Barbka Lipovšek. Omeniti velja tudi uspešno skupinsko turo po Kolniškem grabnu in SZ grebenu na vrh Brane, ki se je udeležilo 8 članov, v glavnem pripravnikov. Tudi na zimskem alpinističnem taboru v Kamniški Bistrici smo bili Kamničani številčno najboljše zastopani.

Gotovo bi bilo vzponov še več, če ne bi januarja in februarja nagajalo vreme. Zaradi vremena so propadli poizkusi v stenah Vežice, Brane, Planjave in Rzenika. Marca je odsek začel s plezalno šolo. Predavanja in praktične vaje smeli vsak četrtek. Skupaj z gorsko reševalno službo je odsek organiziral tudi Štuparjev memorial; o tem pa je Kamniški občan že poročal.

DOBER USPEH

Na gimnaziji Rudolfa Maistra v Kamniku je bilo ob koncu šolskega leta 233 učencev, od teh 138 deklet in 95 fantov. Izdelali so 203 učenci ali 87 %, kar je za 6 % boljši uspeh kot lani. Od uspešnih učencev jih je 27 odličnih, 53 prav dobrih, 100 dobrih in 23 zadostnih. Ena učenka je neocenjena, 6 učencev bo moralo ponovljati razred, 23 pa jih ima popravni izpit iz enega ali dveh predmetov.

Odlični učenci so v prvem razredu Darinka Hribar, Marta Koncilija, Boris Kralj, Bogdan Logar, Slavko Novak, Judita Potokar, Peter Repolusk, Maja Slapšak, Mojca Vrhovnik in Marko Zupan. Najboljši med najmlajšimi odličnjaki so Maja Slapšak iz Mengša, Slavko Novak iz Domžal in Darinka Hribar iz Laz v Tuhinjski dolini, vsi trije vozači. V drugem razredu so odlični Mihela Humar, Igor Ivanetič, Nada Kodra, Alenka Potnik in Mojca Vrhovnik (iz Tunjic), v tretjem razredu pa Nika Kopic, Tomaž Mihelčič, Rozamarija Ravnik, Rifl Alojz in Mojca Založnik. Imena odličnih učencev četrtega razreda so v seznamu maturantov.

Zaključni uspeh ali maturo je letos opravljalo 52 kandidatov. Na kamniški gimnaziji je bilo to do zdaj največje število maturantov, ki je za enega preseglo število iz leta 1968/69, ko jih je bilo 51. Letos je bila 19. matura na zavodu, torej bo prihodnje šolsko leto jubilejni 20. zaključni izpit. Predsednik maturitetne komisije je bil ravnatelj gimnazije prof. Ivan Justinek. Med maturanti je bilo 23 kandidatov in 29 kandidatkinj. Pismene naloge so pisali 20. in 21. junija, nato pa je bil ustni del izpita, ki je trajal 5 dni. Iz slovenskega jezika so imeli kandidati na izbiro tri teme: 1. Glasniki revolucije v slovenski književnosti, 2. Šel je popotnik skozi atomski vek... (Varstvo narave in človekovega okolja – pogoj za ohranitev življenja v atomski dobi), 3. „Vsi skupaj še krepkeje delajmo, da bi bila naša dežela nepremagljiva – tako na zunaj kot navznoter“ (Tito). (Ob Titovem življenjskem jubileju.) Zaključni izpit je dal zelo dober rezultat, ki kaže, da so se kandidati vestno pri-

pravili na prvo veliko preizkušnjo v življenju. Z odličnim uspehom je opravilo zaključni izpit 9 kandidatov, s prav dobrim 15, z dobrim 23, z zadostnim 2, dva kandidata pa imata popravni izpit iz enega predmeta. Letošnji kamniški maturanti so: Dragotin Ahlin (odlični – oproščeni opravljanja zaključnega izpita), Franc Arko, Roman Babnik, Marija Bardorfer (odlična – oproščena), Martina Bernot, Mojca Blatnik, Helena Cerar, Irena Cerkenik, Tatjana Drovnik, Davor Gregorc, Marjan Grilj, Lidija Habinc (odlična), Janko Homar, Mira Humar (odlična – oproščena), Albina Ivančič, Miran Jereb, Tatjana Jesenko, Franc Kaplja, Veronika Kopic (odlična – oproščena), Albin Kladnik, Janko Kokalj, Andrej Kolarič, Dragica Komatar, Vladimir Korošec, Ivanka Kotnik (odlična), Dušan Leb, Nevenka Marcijan, Stanka Marinko, Alenka Mihelčič, Lidija Mislej,

Andreja Možek, Olga Mrak, Majda Nemeč, Danica Novak, Ciril Oblak, Rafael Ogradi, Andrej Perko, Anton Pogačar, Vita Pompe, Mila Prešeren (odlični – oproščeni), Lea Razpotnik, Vanda Reščič, Jož Rožman, Erna Šimenc, Helena Šmenc (odlična – oproščena), Ludivik Travnik, Franc Treven, Fat Trobevšek (odlična – oproščena), Janez Verstovšek, Vanja Vošpernik, Stane Zarnik in Stanka Završnik. Ena kandidatinja je med ustnim delom izpita odstopila. Med maturanti je bilo 24 vozačev, največ iz domžalske občine. Najmlajša maturanta sta bila Alenka Mihelčič in Dušan Leb, ki sta oba rojena 1. junija 1954. Na zaključnem izpitu je dosegla najboljši uspeh Lidija Habinc (vse odlično), najboljšje pa je odgovarjala Vanda Reščič iz Mengša (vse odlično).

Razdelitev spričeval je bilo združeno s kratkim kulturnim programom. Vsi odlični dijaki in mnogi, ki so se odlikovali z delom, krožkih, športu ali v mladinskih organizacijah, so prejeli lepe knjižne nagrade.

PRED KRATKIM SO NEVELJSKI GASILCI SLOVESNO PRE-
VZELI NOV GASILSKI AVTOMOBIL KOMBI IMV. DENAR ZANJ
SO PRISPEVALI OBČANI, KRAJEVNA SKUPNOST IN
OBČINSKA GASILSKA ZVEZA.

Obvestilo

Društvo upokojencev – podružnica Kamnik vabi vse novo upokojene tovarišice in tovariše, ki še niso člani Društva upokojencev, naj se včlanijo v naše društvo.

V korist nas vseh upokojencev je, da imamo čim številnejšo in s tem močnejšo organizacijo, ki nas bo predstavljala v boju za izpolnitev naših pravic in boljšega gnetnega stanja. Dobro vemo, da masovne organizacije pripravljajo najboljše programe in dosegajo uspehe.

Celotna članarina je le 8 N-din. Glasilo Upokojenec, ki izhaja enkrat mesečno in prinaša vsakovrstna obvestila o zadevah upokojencev, stane letno 8 N-din in ga je moč plačati v začetku leta skupaj s članarino. Razen tega imajo člani društva pravico do brezplačnega posvetovanja z našim pravnim svetovalcem, seveda samo v zadevah v zvezi s pokojnino.

Člani društva imajo tudi možnost vpisati se v Posmrtni sklad. Zavezanec – člani tega sklada plačajo letno 30 N-din, za kar prejmejo njihovo svojci – nasledniki ob zavarovančevi smrti 630 N-din. Prav tako lahko dobijo zavarovanci tega sklada ob nujni potrebi brezplačno posojilo v znesku do 300 N-din.

Opozorilo! Vpis v Posmrtni sklad je možen takoj ob vpisu v društvo ali pa tudi pozneje.

Naša podružnica ima svoje službene prostore v Kolodvorski ul. št. 5, pritličje.

Uradne ure so vsak torek in petek, od 8. do 11. ure.

Upravni odbor

Trgovsko podjetje

»KOČNA« KAMNIK
(ex Sadna drevesnica
in vrtnarija)

1. takoj zaposli

NEKVALIFICIRANEGA
DELAVCA

ki ima željo priločiti se
sadjarskega poklica

2. razpisuje

DVE UČNI MESTI
ZA VAJENCE
VRTNARKE STROKE